

A Meta-Analysis of Key Factors Influencing Political Participation of Tehrani Citizens Over a Ten-Year Period

Nourallah Nourani * 	Assistant Professor, Basic Studies and Methodology, Institute for Strategic Studies, Tehran, Iran
Mohammad Hadi Ghani Yeganeh 	Ph.D Student, Security Research, Research Institute of Strategic Studies, Tehran, Iran
Hadi Ghaemi 	M.A, Security Research, Research Institute of Strategic Studies, Tehran, Iran

Introduction

In today's world, participation is widely recognized as a key factor in driving the growth and progress of society. Broad and inclusive social participation generates a powerful force—one that originates from within the community and is characterized by its voluntary nature—which can play a crucial role in achieving societal goals and progress. As a result, many societies engage in strategic planning to

* Corresponding Author: nourani@risstudies.org

How to Cite: Nourani, N., Ghani Yeganeh, M. H., Ghaemi, H, (2025), "A Meta-Analysis of Key Factors Influencing Political Participation of Tehrani Citizens Over a Ten-Year Period", *Political Strategic Studies*, Vol. 14, No. 53, 1-56. Doi: [10.22054/QPSS.2025.76629.3334](https://doi.org/10.22054/QPSS.2025.76629.3334)

create opportunities for voluntary participation in various fields, aiming to activate and harness this influential social force. In this context, participation can be understood as a process rooted in the principle of equality. It fosters collective thinking and cooperation within society, ultimately enhancing qualitative and quantitative aspects of human life across social, economic, and political dimensions. Considering the declining trend in the political participation of the citizens of Tehran province in terms of participation in the elections, maybe this downward trend will continue in the future. It is likely that the declining trend in political participation among the citizens of Tehran Province—particularly in election turnout—will continue in the future. It is thus essential to examine and identify the underlying causes of this political behavior. In fact, meaningful recommendations and planning can only be achieved when the phenomenon is scientifically understood, which requires a detailed description followed by an analysis of its root causes. In this respect, the present study aimed to identify the key factors influencing political participation among the citizens of Tehran Province, using a meta-analysis of all relevant research conducted over the past ten years. The objective was to establish a solid scientific foundation for developing informed solutions.

Literature Review

The review focused on the studies that concerned political participation within Iranian society, as well as aimed at identifying the factors influencing this political action. A body of relevant

literature was compiled and considered as primary studies in the meta-analysis. None of these studies were meta-analyses, and no individual study was found that specifically conducted a meta-analysis on the key factors influencing political participation. Therefore, the present research represents an innovative and original contribution in designing and conducting the analysis.

Materials and Methods

As a quantitative and explanatory inquiry, the current study followed an inductive approach to examine the factors influencing political participation. The statistical population of this study included all theses, journal articles, and research studies published between 2017 and 2018 and related to the factors influencing political participation in Tehran. A meta-analysis worksheet designed by the researcher was used to collect and synthesize the data. The worksheet included the following information: 1) name(s) of the researcher(s), 2) year of publication, 3) statistical population, 4) sample size, 5) data analysis method, and 6) statistical values and significance levels. For data analysis, the meta-analysis employed descriptive statistics, effect size statistics, heterogeneity tests, fixed and random effects models, and assessments of publication bias. Comprehensive Meta-Analysis (CMA) software was used to perform the data analysis.

Results and Discussion

Among the influential factors, cultural factors had the highest

combined effect size at 0.374. According to Cohen's criterion, this represents a moderate effect, indicating that cultural factors were the most significant contributors to political participation among Tehrani citizens over the past ten years. Among the influential factors, cultural factors had the highest combined effect size at 0.374. According to Cohen's criterion, this represents a moderate effect, indicating that cultural factors were the most significant contributors to political participation among Tehran's citizens in the ten-year period. Within this category, *religiosity* shows the strongest positive influence with a Fisher's Z value of 0.612, while *religious flexibility* has the strongest negative influence with a Fisher's Z value of -0.236. Following cultural factors, political factors rank second with a combined effect size of 0.334, suggesting that political factors played a major role in shaping political participation in Tehran. Among these, the variable *political family* has the most positive influence (Fisher's Z = 0.608), while *the feeling of powerlessness* shows the most negative influence (Fisher's Z = -0.409) on citizens' political participation in Tehran. Technological factors rank third, with an effect size of 0.318, indicating a moderate impact on the political participation of Tehrani citizens during the ten years. Among the technological variables, *the use of radio and television news* for obtaining political information has the most positive influence, with a Fisher's Z value of 0.675. In contrast, the variable *the amount of use of virtual space* has the most negative influence, with a Fisher's Z value of 0.238, suggesting that increased reliance on virtual platforms may be associated with reduced political

participation among Tehrani citizens. Social factors rank fourth in terms of influence. According to the findings of the meta-analysis, social factors—with an effect size of 0.264—had a low impact on the political participation of Tehrani citizens in the analyzed period. Among the social variables, *trust in social media* shows the most positive influence, with a Fisher's Z value of 0.633, while the variable *diversity in socializing and friendships* had the most negative influence, with a Fisher's Z value of -0.430, on political participation in Tehran. Economic factors rank fifth, with an effect size of 0.214. According to Cohen's criterion, this represents a low effect, suggesting that economic factors had the least impact on political participation among Tehrani citizens.

Conclusion

The analysis revealed that cultural factors (effect size = 0.374), political factors (0.334), technological factors (0.318), social factors (0.264), and economic factors (0.217) had the greatest impact on the political participation of Tehrani citizens. According to the meta-analysis of research on political participation in Iranian society, all these categories—political, social, economic, technological, and cultural—show a significant relationship with political participation among Tehrani citizens. However, none of the effect sizes exceed 0.5. Among these, cultural factors had the highest combined effect size of 0.374, which, according to Cohen's criterion, represents a moderate effect. Therefore, cultural factors can be considered the most influential in shaping political participation in Tehran during

0the ten-year period analyzed in this study. Within this category, *religiosity* had the strongest positive influence with a Fisher's Z value of 0.612, while *religious flexibility* had the strongest negative influence, with a Fisher's Z value of -0.236.

Keywords: Participation, Political Participation, Elections, Meta-analysis, Participation Factors

فرا تحلیل مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی طی ۱۰ سال اخیر

استادیار گروه مطالعات پایه و روش‌شناسی، پژوهشکده مطالعات راهبردی،
تهران، ایران

نوراله نورانی *

دانشجوی دکتری پژوهشگری امنیت، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران،
ایران

محمد هادی غنی یگانه

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، پژوهشکده مطالعات راهبردی،
تهران، ایران

هادی قائمی

چکیده

مشارکت سیاسی از جمله انواع مشارکت است که همواره مورد توجه اندیشمندان و متفکران جامعه‌شناس و سیاست‌پژوه بوده است. آمارهای چند سال اخیر نشان از فراز و نشیب میزان مشارکت سیاسی در ایران به‌ویژه در زمینه مشارکت در انتخابات دارد. به‌گونه‌ای که روند مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری از ۸۵ درصد در سال ۱۳۸۸ به ۴۹ درصد در سال ۱۴۰۰ نزول پیدا کرده و مشارکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی نیز از ۶۴ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۴۱ درصد در سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است. از این‌رو مهم‌ترین پرسش آن است که چه عواملی بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی تاثیر دارد تا از طریق شناخت این عوامل به علل کاهش این کنش سیاسی پی برد. در این مقاله تلاش شده از طریق روش فراتحلیل تمامی تحقیقات مطالعات علمی مرتبط با این حوزه که طی ۱۰ سال اخیر انجام پذیرفته‌اند، پرسش پژوهش پاسخ داده شود. در نتیجه تحلیل صورت گرفته مشخص شد به ترتیب عوامل فرهنگی با اندازه اثر ۰/۳۷۴، عوامل سیاسی با اندازه اثر ۰/۳۳۴، عوامل فناوری با اندازه اثر ۰/۳۱۸، عوامل اجتماعی با اندازه اثر ۰/۲۶۴ و عوامل اقتصادی با اندازه اثر ۰/۲۱۷ دارای بیشترین تاثیر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

واژگان کلیدی: مشارکت، مشارکت سیاسی، انتخابات، فراتحلیل، عوامل مشارکت.

مقدمه و بیان مسئله

در جهان امروز «مشارکت»^۱ همواره به مثابه یکی از عوامل اصلی محقق کننده رشد و پیشرفت جامعه در نظر گرفته می شود. چراکه ذیل مشارکت گسترده و فراگیر اجتماعی، نیرویی شکل می گیرد که با دارا بودن منشاء داخلی و برخوردار بودن از ویژگی داوطلبانه و ارادی بودن، می تواند منجر به تحقق اهداف جامعه در جهت دستیابی به پیشرفت شود. از این رو در جوامع مختلف شاهد برنامه ریزی به منظور فراهم کردن زمینه های حضور و مشارکت اختیاری جامعه در حوزه های مختلف برای فعال شدن و بکارگیری این نیروی اجتماعی موثر هستیم. به این اعتبار می توان مشارکت را فرایندی مبتنی بر پذیرش اصل برابری مردم برای ایجاد زمینه هم فکری و هم کاری جامعه برای بهبود سطح کمی و کیفی زندگی و زیست انسانی در تمامی ابعاد اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در نظر گرفت (لیپست، ۱۳۹۹).

«مشارکت سیاسی»^۲ از جمله انواع مشارکت است که همواره مورد توجه اندیشمندان و متفکران جامعه شناس و سیاست پژوه بوده و برای آن تعاریف مختلفی را به دست داده اند. از نظر راش^۳، مشارکت سیاسی عبارت است از درگیر شدن فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی که از درگیر نشدن تا در اختیار داشتن مقام سیاسی رسمی را شامل می شود (راش، ۱۳۹۹: ۱۲۲-۱۲۴).

به باور وربا و نی^۴، فعالیت های شهروندان آزاد با هدف تاثیرگذاری بر انتخاب کارگزاران سیاسی و نیز خط مشی هایی که آنها انتخاب می کنند، به معنی مشارکت سیاسی است (وربا و نی، ۱۹۷۹: ۲). بیرو^۵ و سیلنر^۶ نیز هر یک به طور جداگانه در تعریف دیگر ولی نزدیک به دو تعریف پیشین، مشارکت سیاسی را فعالیتی داوطلبانه از سوی اعضا و شهروندان جامعه با هدف تاثیرگذاری بر عرصه سیاسی از طریق انتخاب رهبران سیاسی و

-
1. Participation
 2. Political Participation
 3. Michael Rush
 4. Verba and Nie
 5. Alan Biro
 6. David Sills

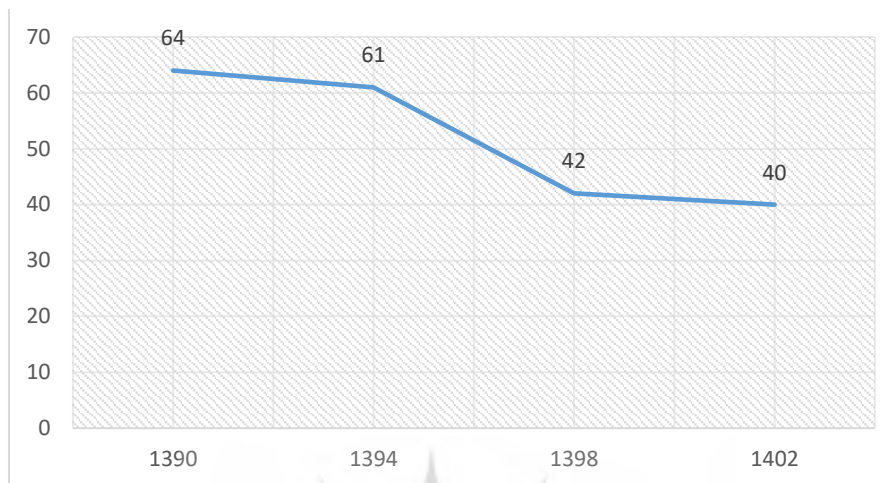
شرکت مستقیم و غیرمستقیم در عرصه سیاست گذاری عمومی می داند (بیرو، ۱۳۸۰: ۷). اوکلی^۱ نیز با یک گام پیش نهادن، مشارکت سیاسی را ایجاد حساسیت در شهروندان جامعه برای افزایش پذیرش مسئولیت های اجتماعی از طریق دخالت در تصمیم گیری، اجرا و ارزیابی طرح ها و برنامه های سیاسی معرفی می کند (اوکلی، ۱۹۹۱: ۲۵).

در تمامی این تعاریف و تعاریف دیگر (گیدنز، ۱۳۷۳ و دال ۱۳۶۴، آبرکرامبی، هیل و ترنز ۱۳۷۶ و میلبراث^۲ ۱۹۸۱، کاس و مارش^۳ ۱۹۷۹، پاری و دای^۴ ۱۹۹۲) به رغم اینکه در اختیار داشتن یک تعریف واحد را غیرممکن کرده است (هلسوم^۵، ۲۰۰۲: ۱۸۲) ولی بر حضور ارادی، داوطلبانه و جمعی اعضای جامعه در سطوح مختلف کنشگری در سپهر سیاست که طیفی از مشارکت نکردن تا مشارکت متنوع، متکثر و متعدد را دربرمی گیرد، تاکید شده است.

یکی از انواع مشارکت سیاسی، مشارکت در انتخابات است که برخی از نظریه پردازان آن را نماد مشارکت سیاسی دانسته و بر نقش و جایگاه آن در گستره کنش های عرصه مشارکت سیاسی تاکید داشته اند (آلفورد و فریدلند^۶، ۱۹۷۵ و روگوسکی، ۲۰۱۴). آمارهای چند سال اخیر نشان از فرازونشیب میزان مشارکت سیاسی در ایران به ویژه در زمینه مشارکت در انتخابات دارد. به گونه ای که روند مشارکت در انتخابات ریاست جمهوری از ۸۵ درصد در سال ۱۳۸۸ به ۴۹ درصد در سال ۱۴۰۰ نزول پیدا کرده و مشارکت در انتخابات مجلس شورای اسلامی نیز از ۶۴ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۴۱ درصد در سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است. این نتایج نشان دهنده کاهش قابل توجه مشارکت عمومی مردم در دو انتخابات مهم کشور است. نمودار شماره ۱ و ۲ میزان مشارکت سیاسی در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی طی ۱۰ سال اخیر را نشان می دهند.

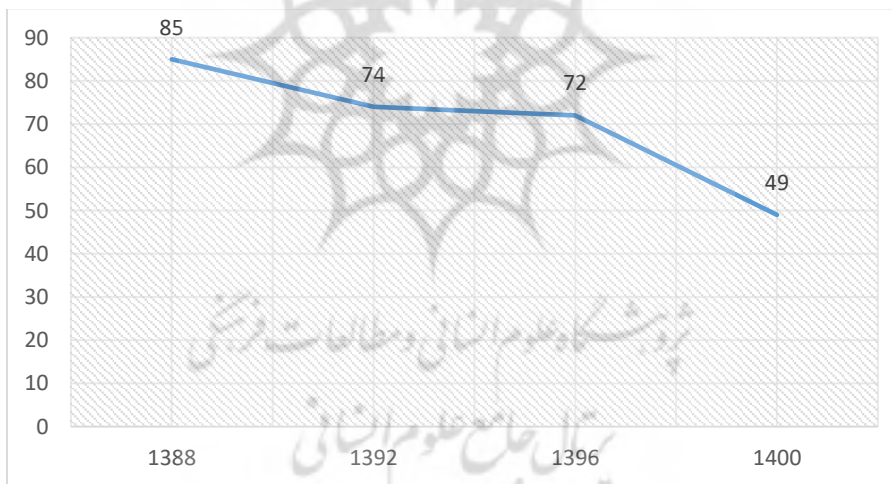
-
1. Peter Oakley
 2. Millbrath. L
 3. Kaase and March
 4. Parry and Day
 5. Heelsum. A
 6. Alford & Friedland

نمودار ۱- روند مشارکت سیاسی در انتخابات چهار اخیر مجلس شورای اسلامی

(منبع: سایت وزارت کشور و پایگاه اطلاع‌رسانی دولت)

نمودار ۲- روند مشارکت سیاسی در انتخابات چهار اخیر ریاست جمهوری

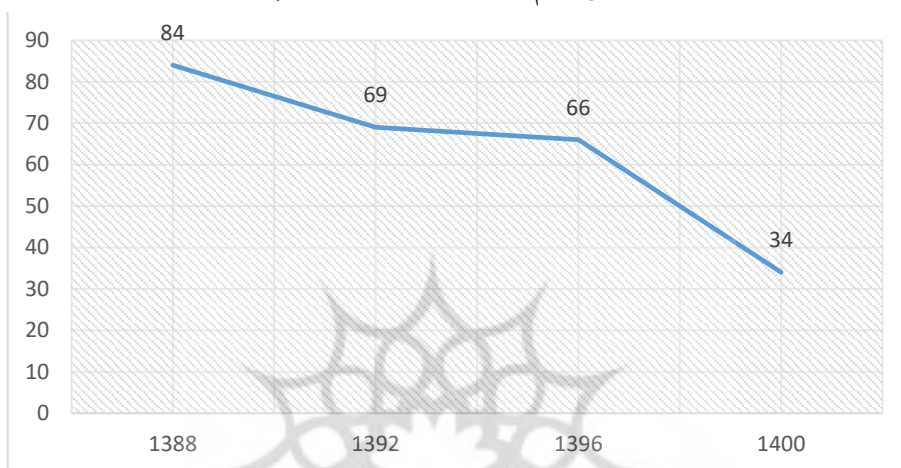

(منبع: سایت وزارت کشور و پایگاه اطلاع‌رسانی دولت)

در این بین استان تهران به دلیل آنکه از یک سو پایتخت سیاسی- اقتصادی کشور محسوب می‌شود و از دیگر سو دارای بیشترین میزان جمعیت (بیش از ۱۴ میلیون ساکن) و همچنین بالاترین میزان واجدین شرایط رای دادن (بیش از ۱۰ میلیون نفر) است، از جایگاه

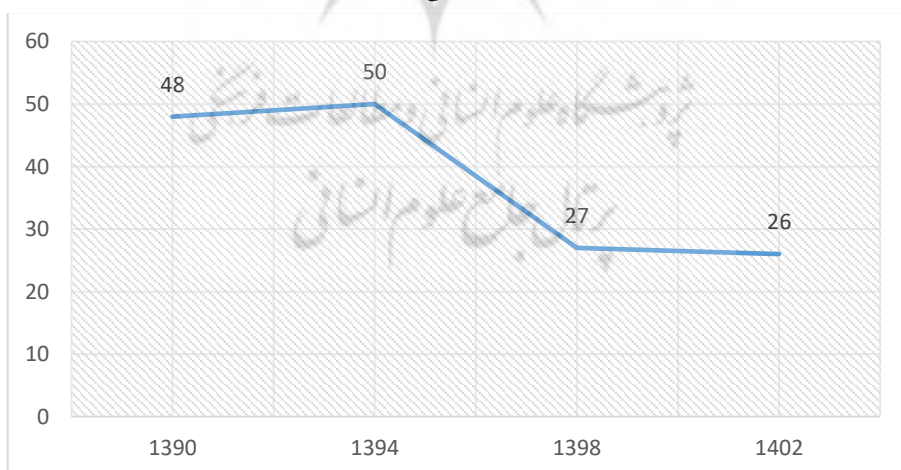
برجسته برخوردار است. هم‌راستا به روند کاهشی میزان مشارکت در کشور، در این استان نیز شاهد سیر رو به نزول میزان جمعیتی هستیم که در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی شرکت کرده‌اند. نمودارهای ۳ و ۴ این روند را نشان می‌دهند.

نمودار ۳- روند مشارکت سیاسی مردم استان تهران در انتخابات چهار اخیر ریاست جمهوری

(منبع: سایت وزارت کشور و پایگاه اطلاع‌رسانی دولت)

نمودار ۴- روند مشارکت سیاسی مردم استان تهران در انتخابات چهار اخیر مجلس شورای اسلامی

(منبع: سایت وزارت کشور و پایگاه اطلاع‌رسانی دولت)

با توجه به این روند کاهشی در مشارکت سیاسی شهروندان استان تهران از نظر حضور در انتخابات، شاید در آینده نیز این روند نزولی ادامه کند. از این رو ضروری است با کنکاشی دقیق، علت یا علل وقوع این کنش سیاسی شناسایی شود. چراکه اساساً تجویز و تدبیر، زمانی امکان تحقق علمی پیدا می‌کند که پس از توصیف دقیق پدیده، علل وقوع آن نیز مورد شناسایی قرار گیرد. به این اعتبار در این پژوهش در پی آن هستیم با فراتحلیل تمامی پژوهش‌های انجام گرفته طی ۱۰ سال اخیر، مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان استان تهران به‌دست آید تا زمینه علمی لازم برای ارائه راه کارهای علمی به‌دست آید.

مبانی نظری پژوهش

در این بخش تلاش می‌شود ابتدا به تعریف‌های ارائه شده از سوی صاحب‌نظران حوزه مشارکت سیاسی اشاره می‌شود و سپس عوامل موثر بر مشارکت سیاسی از نظر نظریه‌پردازان تشریح می‌شوند.

مایرون واینر^۱ مشارکت سیاسی را هر عمل داوطلبانه موفق یا ناموفق، سازمان‌یافته یا بدون سازمان، دوره‌ای یا مستمر شامل روش‌های مشروع و نامشروع برای تأثیر بر انتخاب رهبران، سیاست‌ها و اداره عمومی در هر سطحی از حکومت محلی یا ملی تعریف می‌کند (مصفا، ۱۳۷۵: ۳۵).

از نظر نیکولاس آبرکرامبی^۲ نیز شرکت در فرایندهای سیاسی که به‌گزینش رهبران سیاسی می‌انجامد و سیاست عمومی را تعیین می‌کند یا بر آن اثر می‌گذارد، مشارکت سیاسی نامیده می‌شود (آبرکرامبی و همکاران، ۱۳۶۷: ۲۸۶). مک کلارک^۳ نیز در تعریفی نزدیک، مشارکت سیاسی را به معنای مساعی سازمان‌یافته شهروندان برای انتخاب رهبران خویش، شرکت موثر در فعالیت‌ها و امور اجتماعی و سیاسی و تأثیر گذاشتن بر ترکیب هدایت سیاسی دولت می‌داند (حیدری ساربان، ۱۳۹۷: ۱۴۱).

-
1. Myron Weiner
 2. Nicholas Abercrombie
 3. Mac Clarg

از نظر وربا و نای^۱ مشارکت سیاسی به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که شهروندان به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در اندازه‌های مختلف (کم یا زیاد) برای تاثیرگذاری برگزینش اعضای دولت و حکومت یا برنامه‌ها و فعالیت‌های آنها انجام می‌دهند (پرچمی، ۱۳۸۶: ۳۸-۳۹).

در تعریف هانتینگتون و نلسون^۲ مشارکت سیاسی به معنای فعالیت شهروندان عادی به‌منظور اثرگذاری بر تصمیم‌گیری‌های حکومت است (عابدی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۲).

برادول و کانوی^۳ در تعریفی همراه با جزئیات بیشتر بر این نظر هستند که به هر عملی که با انگیزه سیاسی انجام شود مانند رأی دادن، کمک نقدی و اعطای امکانات، ارتباط یا عضویت در یک حزب سیاسی، تلاش برای یک مقام دولتی، تحریم یک کالا، شرکت در راهپیمایی، اعتراض خشونت‌آمیز و امثال اینها مشارکت سیاسی گفته می‌شود (پرچمی، ۱۳۸۶: ۳۹).

مایکل راش^۴ در یک تعریف کلی و عمومی، درگیر شدن فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی از عدم درگیری تا داشتن مقام رسمی سیاسی را مشارکت سیاسی تعریف می‌کند (کریمی بجدن، ۱۳۸۷: ۳۲).

ارنشتاین^۵ در تعریفی متفاوت مشارکت سیاسی را نوعی توزیع مجدد قدرت تلقی می‌کند که به سبب آن، شهروندانی که در حال حاضر از فرایند سیاسی و اقتصادی کنار گذاشته شده‌اند، قادر شوند به تدریج در آینده مشارکت داده شوند (عابدی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۲). مارتین لیپست^۶ نیز معتقد است مشارکت سیاسی به معنای پرداختن شمار زیادی از شهروندان به امور سیاسی و از شروط لازم در تحقق دموکراسی است (کریمی بجدن، ۱۳۸۷: ۳۲).

-
1. Verba & Nie
 2. Huntington & Nelson
 3. Broadwell & Conway
 4. Michael Rush
 5. Ornstein
 6. Martin Lipset

در مقام تبیین و شناخت علت افزایش یا کاهش مشارکت سیاسی، نظریه پردازان مختلف دیدگاه‌هایی را مطرح کرده‌اند که در ادامه به برخی از مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود.

میلبراث و گول^۱ در تبیین مشارکت سیاسی از هفت عامل عمده نام می‌برند. این عوامل عبارتند از: محرک (انگیزه سیاسی)، موقعیت اجتماعی، ویژگی‌های شخصی، محیط سیاسی، مهارت، منابع و تعهد (غفاری و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۱۲). اما از نظر لیپست و دوز^۲ مهم‌ترین عوامل موثر عبارتند از: باورهای مذهبی، جنسیت، سن، نژاد، روستایی یا شهری بودن افراد، طبقه اجتماعی و پیوندهای منطقه‌ای (دوز و همکاران، ۱۳۷۳: ۳۹۶).

برادول^۳ جنسیت، منطقه سکونت، سن، تحصیلات، درآمد، نژاد، قومیت و دین، منافع شخصی، نیازهای روان‌شناختی و اهداف شخصی را به مثابه مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی نام می‌برد و بر محدودیت‌های قانونی، تضاد در زندگی شخصی، تهدید روان‌شناختی و فقدان مهارت در انجام فعالیت‌های سیاسی نیز تاکید دارد (مسعودنیا و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳۸). اما به باور ونگرو^۴ پیشرفت اقتصادی، ساختار اجتماعی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی، طبقه، قومیت، دین، منطقه و جنسیت از جمله عواملی هستند که بر میزان مشارکت سیاسی تاثیر قابل توجهی دارند (پرچمی، ۱۳۸۶: ۴۱).

اولسون^۵ به عنوان یکی دیگر از نظریه پردازان حوزه مشارکت سیاسی بر این نظر است که بی‌علاقگی یا بی‌اعتنایی سیاسی، باور به تأثیرگذاری سیاسی، گسترش منابع سیاسی، جامعه‌پذیری سیاسی، وسایل ارتباط جمعی، افزایش تحصیلات، رفع موانع قانونی، افزایش مشارکت اقلیت‌ها، اعتماد نهادی به دولت، وجود نامزدهای برانگیزاننده مشارکت مردم، آرامش اجتماعی، عقلانیت اقتصادی، رشد کسری بودجه ملی و کاهش ارزش پول ملی از جمله مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی است (پرچمی، ۱۳۸۶: ۴۷ و امن‌پور، ۱۳۹۶: ۶۱). به باور کانوی^۶ مشارکت سیاسی با عواملی مانند دموکراتیک بودن نظام سیاسی،

-
1. Milbrath & Gole
 2. Lipset & Dowse
 3. Broadwell
 4. Vengroff
 5. Olson
 6. Canway

عقلانیت، انعطاف‌پذیری سیاسی، مشروعیت نظام سیاسی و پرهیز از تضاد مرتبط و ملازم است (پرچمی، ۱۳۸۶: ۴۶). تعاملات دارای محتوای سیاسی و اندازه شبکه تعاملات اجتماعی فرد دو عامل اصلی هستند که از منظر مک کلارگ^۱ بر میزان مشارکت سیاسی افراد اثرگذار هستند (محبی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۵۳).

از نظر لایگلی^۲ تعامل اجتماعی به معنی داشتن دوستان سیاسی، خانواده سیاسی، تعامل با افرادی که به سیاست علاقه‌مندند یا درگیر امور سیاسی‌اند و بحث سیاسی با دوستان، موجب می‌شود که افراد اطلاعات و تجارب سیاسی آنها افزایش یابد و در نتیجه میزان مشارکت سیاسی آنان نیز افزایش پیدا کند (علمی، ۱۳۸۷: ۱۵۸).

طبق نظریه مک کلارگ^۳ مشارکت سیاسی افراد به تعاملات دارای محتوای سیاسی و اندازه شبکه تعاملات فرد بستگی دارد. از این‌رو به هر میزان که تعاملات افراد، دارای محتوای سیاسی بیشتری باشد و اندازه شبکه تعاملات نیز دامنه وسیع‌تری را در برگیرد، میزان مشارکت سیاسی‌شان افزایش می‌یابد (محبی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۵۴).

از نظر هانتینگتون^۴، پایگاه اقتصادی، تحصیلات، درآمد و منزلت اجتماعی مهم‌ترین عواملی هستند که منجر به افزایش مشارکت سیاسی در جامعه می‌شود (جهانگیری و محمدی، ۱۳۹۳: ۱۰). درآمد، اشتغال، میزان تورم، رکود اقتصادی، پابندی دینی و بحران‌های اقتصادی و اجتماعی از جمله عواملی هستند که از نظر اندروس^۵ بر میزان مشارکت سیاسی تاثیرگذار هستند (پرچمی، ۱۳۸۶: ۴۶). در همین رابطه آلموند و وربا^۶ بر این نظر هستند که ثبات، موثر بودن و مشروعیت نظام سیاسی، رابطه مستقیمی با مشارکت سیاسی دارد (غفاری و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۰۱).

در دیدگاهی متفاوت اینگلهارت^۷، بر سه عامل تاکید داشته و معتقد است که این عوامل توان مشارکت سیاسی در کشورهای اروپایی و آمریکایی را در دهه‌های اخیر افزایش داده

1. Mc Clarg

2. Ligly

3. Mc Clarg

4. Huntington

5. Andrews

6. Almond & Verba

7. Inglehart

است؛ ۱- افزایش سطح تحصیلات و اطلاعات سیاسی، ۲- تغییر هنجارهای حاکم بر مشارکت سیاسی زنان، ۳- تغییر اولویت‌های ارزشی که تاکید کمتری بر نیازهای آنی طبیعی داشته و برحق ابراز نظر تاکید بیشتری می‌ورزند (شجاعی و همکاران، ۱۳۹۸: ۳).

با تحلیل و جمع‌بندی نظریه‌ها، حوزه مشارکت سیاسی و در نظر گرفتن ویژگی‌های جامعه ایرانی ترکیبی از دیدگاه‌های میلبراث، مک کلاوسکی و مایرون واینر به مثابه تعریف نهایی در نظر گرفته شده است که در آن بر مشارکت در انتخابات، مشارکت در راهپیمایی‌ها، عضویت در احزاب و انجمن‌های سیاسی، نگارش مطالب سیاسی و شرکت در تجمعات اعتراضی به منزله مهم‌ترین کنش در سپر مشارکت سیاسی در نظر گرفته شده است.

پیشینه پژوهش

با مطالعه و واریسی تحقیقات و پژوهش‌های موجود که ابتدا و به مثابه شرط اول بایستی در حوزه مشارکت سیاسی در جامعه ایرانی باشد و به منزله شرط دوم باید ناظر بر شناسایی عوامل موثر بر این کنش سیاسی باشند، مجموعه‌ای از تحقیقات و آثاری به دست آمد که تمامی آنها به عنوان پژوهش‌های اصلی مورد فراتحلیل قرار گرفتند. با توجه به اینکه هیچ یک از این پژوهش‌ها فراتحلیل نبوده و همچنین پژوهش منحصر به فردی که به طور مشخص به فراتحلیل مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی پرداخته باشد صورت نگرفته است، از این رو این پژوهش فاقد پیشینه پژوهش بوده و دارای جنبه نوآوری و خلاقانه در طرح و پیاده‌سازی موضوع است.

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش متناسب با موضوع مورد بررسی و اهداف تحقیق از روش فراتحلیل برای شناسایی مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی استفاده شده است. در خصوص عوامل موثر بر مشارکت سیاسی تحقیقات زیادی صورت گرفته است که نتایج این پژوهش‌ها تا حدودی متناقض هستند و از طرفی گستردگی و فراوانی پژوهش‌های انجام شده در این زمینه و ناتوانی ذهن انسان در ترکیب داده‌های نتایج مطالعات مختلف، می‌تواند سبب ایجاد سردرگمی و عدم شناخت درست تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران از عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شود و در عمل، رسیدن به یک نتیجه مشخص را غیرممکن کند. بنابراین برای شناسایی مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی، باید از یک روش علمی و نظاممند برای ترکیب نتایج مطالعات مختلف و رسیدن به یک نتیجه مشخص استفاده شود، به همین دلیل بهترین روش موجود رسیدن به این هدف استفاده از روش فراتحلیل است. این پژوهش بر اساس ماهیت داده‌ها، پژوهشی کمی، از لحاظ منطق پژوهش، استقرایی و از لحاظ هدف پژوهش در زمره پژوهش‌های تبیینی قرار دارد.

مراحل انجام فراتحلیل

فراتحلیل به طور اساسی از مراحل یک پژوهش علمی پیروی می‌کند و همان مراحل پژوهش کمی را دارا می‌باشد، با این تفاوت که در اینجا واحد نمونه‌گیری به جای فرد یا

مشارکت‌کننده، یک مطالعه است. البته برای فرایند فراتحلیل مراحل متعدد و متفاوتی بیان شده است (نوغانی‌دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۲۹). کوپر در جمع‌بندی مراحل فراتحلیل شش مرحله اصلی زیر را معرفی کرده که به شرح زیر است:

مرحله ۱: بیان مسئله

مرحله ۲: جستجوی ادبیات

مرحله ۳: استخراج داده‌ها (کدگذاری مطالعات)

مرحله ۴: تحلیل داده‌ها

مرحله ۵: تفسیر نتایج

مرحله ۶: گزارش‌دهی نهایی (نوغانی‌دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۳۰).

مرحله ۱: بیان مسئله

در فراتحلیل به مثابه یک تحقیق علمی نقطه آغازین پژوهش همان بیان مسئله و مشکل و ذکر ضرورت و ارسای موضوع است که در نهایت به طرح سوالات و فرضیه‌های پژوهش منجر می‌شود. همچنین در انتهای بیان مسئله و قبل از طرح سوالات و فرضیات می‌توان در حد یک یا دو بند ضرورت انجام تحقیقات ترکیبی و فراتحلیل را در موضوع مورد نظر اشاره کرد (نوغانی‌دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۳۱).

مرحله ۲: جستجوی ادبیات

در این مرحله ابتدا به: ۱- معیارهای ورود و خروج تحقیقات در فراتحلیل پرداخته می‌شود و سپس، ۲- به روش‌های جستجوی ادبیات مورد اشاره قرار می‌گیرد (نوغانی‌دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۳۳).

تعیین معیارهای ورود و خروج تحقیقات در فراتحلیل

معیارهای ورود و خروج مجموعه‌ای از قضایای دقیق درباره خصوصیات مطالعاتی است که قرار است متعلق به فراتحلیل باشند یا نباشند. معیارهای ورود و خروج در این تحقیق عبارتند از: تحقیقاتی است که در شهر تهران و در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۰ و

شامل شهروندان و دانشجویان به مثابه جامعه آماری و با نتایج آماری لازم برای محاسبه اندازه اثر هستند.

جستجوی ادبیات

مرحله بعد جستجوی مطالعات تجربی متناسب با چارچوب نمونه‌گیری است؛ پس از مشخص کردن معیارهای ورود و خروج مطالعات به فراتحلیل، باید با توجه به معیارهای مشخص شده به جستجوی ادبیات تحقیق پرداخته شود. از جمله روش‌های جستجوی ادبیات پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی، فهرست منابع مطالعات، جستجوی وارونه (پسرونده) است.

مرحله ۳: استخراج داده‌ها (کدگذاری مطالعات)

استخراج داده‌ها یا کدگذاری مطالعات به مثابه مصاحبه کردن است. با این تفاوت که به جای افراد، مطالعات مختلف مورد واکشی و موشکافی قرار می‌گیرند. هدف از این مرحله شناسایی انواع کدها و اطلاعات مورد نیازی است که باید از مطالعات جمع‌آوری شده برای فراتحلیل استخراج شود. ویژگی اساسی تحقیقاتی که باید از مطالعات استخراج شود، شامل موارد زیر است (نوغانی دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۳۹): ۱- خصوصیات نمونه آماری، ۲- خصوصیات طرح تحقیق، ۳- چارچوب زمانی و ۴- اطلاعات آماری برای محاسبه اندازه اثر.

مرحله ۴: تحلیل داده‌ها

اندازه اثر

اندازه اثر در آمار، شاخص کمی از شدت پدیده است. در یک موقعیت، هر چه اندازه اثر بزرگ‌تر باشد؛ نشان‌دهنده تاثیر قوی متغیر عامل بر معلول است. کوهن اندازه اثر را شاخصی از حضور پدیده مورد نظر در جامعه یا اندازه‌ای که مبین غلط بودن فرضیه صفر است، تعریف می‌کند. کارد نیز اندازه اثر را شاخصی از جهت و شدت رابطه بین دو متغیر تعریف می‌کند (مصرآبادی، ۱۳۹۵: ۲۱).

آزمون‌های بررسی ناهمگونی در مطالعات

الف- آزمون Q

روش مرسوم بررسی ناهمگونی واقعی در فراتحلیل آزمون Q است که توسط کوکران^۱ (۱۹۵۴) ارائه شد. در صورتی که نتایج این آزمون معنادار بود، فرض ناهمگونی مطالعات تایید می‌شود و باید از مدل اثرات تصادفی استفاده کرد، ولی اگر نتایج این آزمون معنادار نبود، فرض ناهمگونی مطالعات رد می‌شود و باید مدل اثرات ثابت به کارگیری شود (نوغانی دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۸۹-۹۰).

ب- آزمون I²

مقدار این آزمون بین صفر تا یک است. آزمون I² می‌تواند به عنوان درصدی از تغییراتی کلی در گروهی از اندازه اثرات که علت ناهمگونی هستند، تفسیر شود. برای مثال وقتی مقدار آزمون I² برابر صفر شود، به معنای این است که همه ناهمگونی مشاهده شده در اندازه اثرات به خاطر خطای نمونه‌گیری است. به طور کلی مقادیر I² اگر برابر با ۲۵٪، ۵۰٪ و ۷۵٪ باشد به ترتیب به عنوان ناهمگونی پایین، متوسط و بالا تعبیر می‌شود (قربانی زاده، ۱۳۹۷: ۵۴).

مرحله ۵: تفسیر نتایج

تفسیر اندازه اثر

در این مرحله باید با استفاده از جدول کوهن، اندازه اثرات مطالعات مختلف تفسیر شوند. کوهن^۲ (۱۹۹۸) جدولی را برای تفسیر نتایج اندازه اثرات فراتحلیل‌ها در علوم اجتماعی ارائه نموده است. کوهن در این جدول اندازه اثرات را به دو دسته کلی اندازه اثرات مثبتی بر تفاوت و اندازه اثرات مثبتی بر رابطه تقسیم نموده که هر کدام از آنها دارای شدت کم، متوسط و زیاد هستند (نوغانی دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۴۲).

1. Cochran

2. Cohen

جدول ۱- توزیع طبقات اندازه اثر کوهن بر مبنای برآورد آماره‌ها

معنی اندازه اثر	مقدار r	مقدار d
اندازه اثر کم	کمتر از ۰/۳	کمتر از ۰/۵
اندازه اثر متوسط	از ۰/۳ تا ۰/۵	از ۰/۵ تا ۰/۸
اندازه اثر زیاد	۰/۵ و بیشتر	۰/۸ و بیشتر

مرحله ۶: گزارش دهی نهایی

گزارش دهی، مرحله پایانی فراتحلیل است. محقق در این مرحله باید هنگام نگارش گزارش نهایی، اهداف اولیه را در ذهن خود داشته باشد. گزارش نهایی یک فراتحلیل باید به ترتیب شامل موارد زیر باشد: ۱- عنوان، ۲- مقدمه، ۳- روش، ۴- نتایج و ۵- بحث و نتیجه گیری (نوغانی دخت بهمنی، ۴۲-۴۴).

سوگیری انتشار (بررسی داده‌های گمشده در فراتحلیل)

منظور از تورش انتشار، این است که یک فراتحلیل شامل تمام مطالعات انجام شده در مورد موضوع مورد تحقیق نیست، ممکن است برخی مطالعات به دلایل مختلفی منتشر نشده باشند (هزبری بوانلو، ۱۳۹۵: ۹۰).

قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی و موضوعی)

قلمرو زمانی این پژوهش کلیه پژوهش‌هایی که در بازه زمانی سال ۱۳۸۸ تا سال ۱۳۹۸ انجام شده‌اند. قلمرو مکانی کلیه پژوهش‌هایی که در شهر تهران انجام شده است و همچنین قلمرو موضوعی پژوهش‌هایی که در خصوص عوامل موثر بر مشارکت سیاسی صورت گرفته‌اند.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

در این تحقیق، تمرکز روی تحقیقات انجام شده درباره یک موضوع خاص (عوامل موثر بر مشارکت سیاسی) است. از این رو جامعه آماری پژوهش شامل کلیه پایان‌نامه‌ها، مقالات و پژوهش‌هایی است که در حوزه عوامل تاثیرگذار بر مشارکت سیاسی در بین سال‌های

۱۳۸۷ تا ۱۳۹۸ در شهر تهران انجام شده است. این جامعه به طور دقیق تر شامل پایان‌نامه‌ها و مقالات موجود در مجلات و نشریات معتبر داخلی و مقالات مرتبط با این موضوع در تعدادی از سایت‌های علمی معتبر و شناخته‌شده ایرانی (مانند sid.ir، arandoc.ir، noormags.ir، ensani.ir، magiran.ir) است. در این پژوهش برای مشخص شدن نمونه ابتدا تمام پژوهش‌های انجام شده در خصوص عوامل موثر بر مشارکت سیاسی در این منابع به روش تمام‌شمار و ارسای گردید و در نهایت با جستجوهای انجام‌شده، ۱۴۵ مطالعه احصاء شد و از میان این تحقیقات با توجه به معیارهای ورود و خروج ۲۵ تحقیق انتخاب شدند.

روش، شیوه و ابزار گردآوری اطلاعات

در فراتحلیل، روش مورد استفاده برای گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و اسنادی است. در این پژوهش با توجه به مقاصد پژوهشی از کاربرگ فراتحلیل محقق ساخته، به منظور جمع‌آوری و تلخیص اطلاعات تحقیقات استفاده شد. کاربرگ فراتحلیل در این پژوهش شامل اطلاعات زیر بوده است: ۱- نام پژوهشگر یا پژوهشگران، ۲- سال انتشار، ۳- جامعه آماری، ۴- حجم نمونه آماری، ۵- روش تحلیل داده‌ها و ۶- مقدار آماره‌ها و سطح معناداری.

روش و شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات

در روش فراتحلیل برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و از آماره‌های اندازه اثر، آزمون ناهمگونی، مدل اثرات ثابت و تصادفی و سوگیری انتشار و همچنین نرم‌افزار جامع فراتحلیل^۱ (CMA2) استفاده شده است.

یافته‌های توصیفی

در جدول زیر به‌طور خلاصه اطلاعات توصیفی پژوهش‌ها شامل موضوع، نام محقق، جامعه آماری، حجم نمونه، سال انتشار و نوع اثر برای تحقیقات استفاده‌شده در فراتحلیل گزارش شده است.

جدول ۲- اطلاعات توصیفی پژوهش‌های به‌کار رفته در فراتحلیل

موضوع	محقق	جامعه آماری	حجم نمونه	سال انتشار	نوع اثر
نقش رسانه‌های مجازی در مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی	ذوالقدر	شهروندان	۱۰۰۰	۱۳۹۲	مقاله
بررسی عوامل اجتماعی و روانی موثر بر مشارکت سیاسی مردم شهر تهران	هاشمی و همکاران	شهروندان	۱۶۴۳	۱۳۸۹	مقاله
بررسی تأثیرات شبکه‌های اجتماعی مجازی بر مشارکت سیاسی (مطالعه موردی: شهر تهران)	اشتریان و امیرزاده	شهروندان	۳۸۴	۱۳۹۴	مقاله
بررسی میزان مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی با تأکید بر مولفه‌های سرمایه اجتماعی	اسلامی و همکاران	شهروندان	۳۸۳	۱۳۹۸	مقاله
عوامل موثر بر مشارکت سیاسی (مطالعه موردی شهروندان شهر تهران)	جوج و گله‌دار	شهروندان	۴۴۱	۱۳۹۱	مقاله
نحوه تأثیر رسانه‌های جمعی در مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی	سروری و نوربخش	شهروندان	۵۰۰	۱۳۹۷	مقاله
تأثیر فضای مجازی بر مشارکت سیاسی شهروندان جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی شهر تهران)	الهی‌منش و همکاران	شهروندان	۳۸۶	۱۳۹۷	مقاله
بررسی رابطه میزان احساس تعلق اجتماعی شهروندان با میزان مشارکت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنان (شهروندان مناطق ۳ و ۱۲ شهر تهران)	باقری بنجار و رحیمی	شهروندان	۳۸۲	۱۳۹۱	مقاله

ادامه جدول ۲-

موضوع	محقق	جامعه آماری	حجم نمونه	سال انتشار	نوع اثر
عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در انتخابات ریاست جمهوری و مجلس؛ مطالعه موردی شهر تهران	سیدامامی و عبدالله	شهروندان	۵۳۰	۱۳۸۹	مقاله
بررسی آثار شبکه‌های اجتماعی بر مشارکت شهروندان تهرانی با مداخله سرمایه فرهنگی و اعتماد اجتماعی	نورانی آسیابر و همکاران	شهروندان	۴۱۸	۱۳۹۶	مقاله
بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی بین دانشجویان دانشگاه تهران	تاجیک و جعفری	دانشجویان	۳۸۰	۱۳۸۷	مقاله
بررسی تاثیرگذاری پایگاه اجتماعی - اقتصادی بر میزان مشارکت سیاسی (مورد مطالعه: دانشجویان واحد علوم و تحقیقات تهران)	فتحی و مختارپور	دانشجویان	۳۷۰	۱۳۹۶	مقاله
بررسی رابطه استفاده از اخبار ساعت ۲۱ شبکه یک سیما و مشارکت سیاسی (مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه تهران شرق)	احمدزاده کرمانی و همکاران	دانشجویان	۱۰۰	۱۳۹۱	مقاله
عوامل موثر بر مشارکت سیاسی دانشجویان علوم سیاسی و فنی دانشگاه تهران	غفاری هاشجین و همکاران	دانشجویان	۳۵۲	۱۳۸۹	مقاله
تبیین رابطه کاربری اینترنت و مشارکت سیاسی در ایران	عبداللهیان و حقگوئی	دانشجویان	۷۳۰	۱۳۸۸	مقاله
رسانه‌های اجتماعی و مشارکت سیاسی در انتخابات، رابطه استفاده از فیس بوک، تلگرام و اینستاگرام و مشارکت سیاسی دانشجویان در انتخابات هفتم اسفند ۱۳۹۴	عبداللهی نژاد و همکاران	دانشجویان	۳۷۰	۱۳۹۵	مقاله
بررسی تاثیر گسترش شبکه‌های اجتماعی بر مشارکت سیاسی در انتخابات دوره‌های ۹۲ و ۹۴ در ایران	رضوانی	دانشجویان	۳۸۱	۱۳۹۵	مقاله

ادامه جدول ۲-

موضوع	محقق	جامعه آماری	حجم نمونه	سال انتشار	نوع اثر
بررسی رابطه بیگانگی سیاسی و اجتماعی با مشارکت سیاسی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران در سال‌های ۸۶-۸۷	حسنی	دانشجویان	۴۵۵	۱۳۸۹	مقاله
تحلیل جامعه‌شناختی مشارکت سیاسی دانشجویان، نمونه مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه تهران	فیروزجائیان و جهانگیری	دانشجویان	۳۷۹	۱۳۸۷	مقاله
بررسی میزان تمایل به مشارکت سیاسی دانشجویان و عوامل موثر بر آن	پالیزیان	دانشجویان	۶۶۷	۱۳۹۰	مقاله
تبیین رابطه سرمایه اجتماعی کاربران ایرانی در شبکه اجتماعی فیس‌بوک و مشارکت سیاسی در دنیای واقعی	عبداللهیان و کرمانی	دانشجویان	۶۷۴	۱۳۹۴	مقاله
بررسی رابطه رضایت اجتماعی و مشارکت سیاسی (با تاکید بر شرکت در انتخابات) در بین دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران	زارعیان	دانشجویان	۱۳۰	۱۳۹۰	پایان نامه
نقش رسانه‌های اجتماعی در مشارکت سیاسی دانشجویان ارشد ارتباطات دانشکده علوم ارتباطات و مطالعات رسانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی	امن‌پور	دانشجویان	۵۵۰	۱۳۹۶	پایان نامه
رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشکده روان‌شناسی و علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی در سال تحصیلی ۹۳-۹۴)	محمدی	دانشجویان	۳۴۰	۱۳۹۴	پایان نامه

ادامه جدول ۲-

موضوع	محقق	جامعه آماری	حجم نمونه	سال انتشار	نوع اثر
بررسی میزان تاثیر هویت قومی بر مشارکت سیاسی مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه تهران	ربانی	دانشجویان	۳۸۰	۱۳۸۹	پایان نامه
بررسی تاثیر تبلیغات سیاسی منفی بر رفتار رای دهی و مشارکت انتخاباتی (مطالعه موردی دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در تهران)	رسولی قهرودی، علوی تبار و زابلی،	شهروندان	۴۵۵	۱۳۹۸	مقاله
عوامل موثر بر رفتار انتخاباتی رای دهندگان در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۴۰۰ (شهروندان منطقه هشت شهر تهران)	شاه‌علی، اسدی، آقابابایی	شهروندان	۳۸۴	۱۳۹۹	مقاله

توصیف تحقیقات انجام شده بر اساس نوع پژوهش

جدول زیر نشان می‌دهد که از تعداد ۲۵ پژوهش موجود در فراتحلیل، تعداد ۴ پژوهش از نوع پایان‌نامه و ۲۱ پژوهش دیگر مربوط به مقالات می‌باشد. پایان‌نامه‌ها ۱۶ درصد و مقالات ۸۶ درصد از کل مطالعات را تشکیل می‌دهند.

جدول ۳- فراوانی تحقیقات بر اساس نوع پژوهش

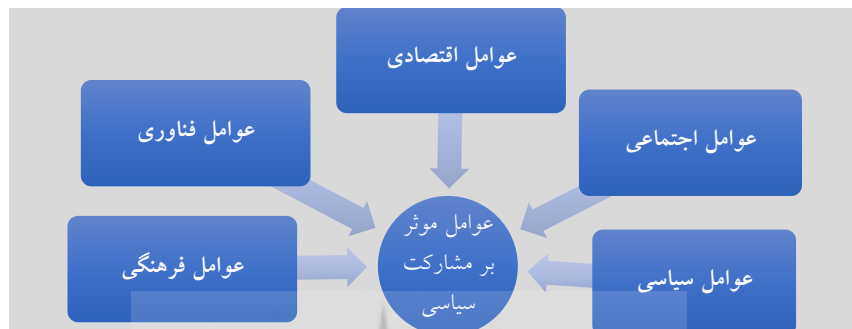
نوع اثر	فراوانی	درصد فراوانی
مقاله	۲۱	۸۴
پایان‌نامه	۴	۱۶
مجموع	۲۵	۱۰۰

تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها

با استخراج و جمع‌آوری داده‌های موجود در تحقیقات، تعداد زیادی متغیر مستقل تأثیرگذار بر مشارکت سیاسی شناسایی شد (۱۳۱ متغیر مستقل) که با توجه به گوناگونی و گستردگی زیاد آنها در تحقیقات اولیه، طی برگزاری یک پنل خبرگی طبقه شدند که در نتیجه آن متغیرهای شناسایی شده در ۵ مقوله سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فناوری و

فرهنگی تقسیم‌بندی شدند. شکل ۲ دسته‌بندی کلی متغیرهای موثر بر مشارکت سیاسی در این تحقیق را نشان می‌دهد.

شکل ۲- دسته‌بندی عوامل موثر بر مشارکت سیاسی

عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی

الف- مقوله عوامل سیاسی

جدول شماره ۴ شامل متغیرهایی است که از مطالعات موجود در فراتحلیل استخراج شده‌اند و در تقسیم‌بندی متغیرها، در مقوله عوامل سیاسی قرار گرفته‌اند. مقدار آماره گزارش شده در تحقیقات اولیه با استفاده از فرمول‌های مربوطه، به اندازه اثر تبدیل شده است. متغیرهایی که علامت آنها برای محاسبه اندازه اثر در نرم‌افزار (CMA) به صورت معکوس وارد شدند با علامت * مشخص شده است.

جدول ۴- متغیرهای مقوله عوامل سیاسی

متغیر	آماره	مقدار	اندازه اثر	Z فیشر	حجم نمونه
آزادی سیاسی	پیرسون	۰/۳۵۷	۰/۳۵۷	۰/۳۷۳	۱۶۴۳
مشروعیت سیاسی	پیرسون	۰/۳۷۹	۰/۳۷۹	۰/۳۹۹	۱۶۴۳
اعتماد سیاسی	پیرسون	۰/۳۸۱	۰/۳۸۱	۰/۴۰۱	۱۶۴۳
دوستان سیاسی	پیرسون	۰/۴۵۸	۰/۴۵۸	۰/۴۹۵	۱۶۴۳
احساسی کارآمدی و اثربخشی سیاسی	پیرسون	۰/۲۶۲	۰/۲۶۲	۰/۲۶۸	۱۶۴۳
احساسی بی‌قدرتی سیاسی *	پیرسون	- ۰/۳۸۸	- ۰/۳۸۸	- ۰/۴۰۹	۱۶۴۳

ادامه جدول ۴-

متغیر	آماره	مقدار	اندازه اثر	فیشر Z	حجم نمونه
بیگانگی سیاسی *	پیرسون	- ۰/۳۸۱	- ۰/۳۸۱	- ۰/۴۰۱	۱۶۴۳
خانواده سیاسی	پیرسون	۰/۵۴۳	۰/۵۴۳	۰/۶۰۸	۱۶۴۳
آگاهی سیاسی	پیرسون	۰/۰۹۷	۰/۰۹۷	۰/۰۹۷	۱۶۴۳
دوری گزینی سیاسی *	پیرسون	- ۰/۳۳۰	- ۰/۳۳۰	- ۰/۳۴۳	۱۶۴۳
رضایت از عملکرد دولت	پیرسون	۰/۳۷۰	۰/۳۷۰	۰/۳۸۸	۱۶۴۳
محتوای شعارهای کاندیداها	پیرسون	۰/۰۷۶	۰/۰۷۶	۰/۰۷۶	۱۶۴۳
رضایت از سیستم حکومتی	پیرسون	۰/۴۴۱	۰/۴۴۱	۰/۴۷۳	۴۴۱
فرهنگ سیاسی	پیرسون	۰/۴۳۲	۰/۴۳۲	۰/۴۶۲	۴۴۱
اثربخشی سیاسی	پیرسون	۰/۵۹۰	۰/۵۹۰	۰/۶۷۸	۴۴۱
اعتماد سیاسی	پیرسون	۰/۵۴۰	۰/۵۴۰	۰/۶۰۴	۴۴۱
علاقه به سیاست	پیرسون	۰/۳۰	۰/۳۰	۰/۳۱۰	۵۳۰
اثربخشی سیاسی	پیرسون	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۱۸۲	۵۳۰
اعتماد سیاسی	پیرسون	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۳۷۷	۵۳۰
تقویت انسجام ملی (انگیزه)	پیرسون	۰/۴۴	۰/۴۴	۰/۴۷۲	۵۳۰
پیروی از ولایت و مشارکت در انتخابات	پیرسون	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۵۸	۵۳۰
حمایت از نظام جمهوری اسلامی	پیرسون	۰/۴۶	۰/۴۶	۰/۴۹۷	۵۳۰
احساس مسئولیت نسبت به کشور	پیرسون	۰/۳۸	۰/۳۸	۰/۴۰۰	۵۳۰
بهبود وضعیت و جایگاه ایران در بین الملل	پیرسون	۰/۲۶	۰/۲۶	۰/۲۶۶	۵۳۰
مخالفت با جناح یا کاندیدای رقیب	پیرسون	۰/۱۳	۰/۱۳	۰/۱۳۱	۵۳۰
مهر خوردن شناسنامه	پیرسون	۰/۰۶	۰/۰۶	۰/۰۶۰	۵۳۰
فشارهای محیط کار *	پیرسون	- ۰/۰۷	- ۰/۰۷	- ۰/۰۷۰	۵۳۰
فشار خانواده و اقوام	پیرسون	۰	۰	۰۰۰	۵۳۰

در جدول زیر میانگین اندازه اثر متغیرهای مربوط به مقوله عوامل سیاسی که بیشتر از یک بار تکرار شده‌اند گزارش شده است.

جدول ۵- میانگین اندازه Z فیشر

متغیر	فراوانی	میانگین فیشر Z
اثربخشی سیاسی	۲	۰/۴۳۰
اعتماد سیاسی	۳	۰/۴۶۰

محاسبه اندازه اثر ثابت و تصادفی برای مقوله عوامل سیاسی

برای ترکیب اندازه اثرات از دو مدل استفاده می‌شود: ۱- مدل اثرات ثابت، ۲- مدل اثرات تصادفی. جهت محاسبه اندازه اثر بر اساس هر دو مدل از نرم‌افزار جامع فراتحلیل (CMA) استفاده شده است. اندازه اثر ۰/۳۵۵ برای مدل اثرات ثابت و اندازه اثر ۰/۳۳۴ برای مدل اثرات تصادفی به دست آمده است.

جدول ۶- اندازه اثر ترکیب شده مقوله عوامل سیاسی بر اساس مدل اثرات ثابت و تصادفی

مدل	تعداد اندازه اثرها	اندازه اثر متوسط	فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار Z	مقدار P
			حد پایین	حد بالا		
ثابت	۲۸	۰/۳۵۵	۰/۳۲۴	۰/۳۲۴	۵۸/۰۴۸	۰/۰۰۰
تصادفی	۲۸	۰/۳۳۴	۰/۲۷۸	۰/۲۷۸	۱۱/۰۸۱	۰/۰۰۰

بررسی همگنی مطالعات مربوط به مقوله عوامل سیاسی

برای انتخاب مدل نهایی مناسب برای فراتحلیل لازم است از آزمون ناهمگنی استفاده و بر اساس نتایج به دست آمده از این آزمون، مدل مناسب را انتخاب کنیم. در صورت وجود ناهمگنی در اندازه‌های اثر تحقیقات، مدل اثرات تصادفی انتخاب می‌شود و در صورتی که نتایج آزمون نشان از همگنی مطالعات موجود در فراتحلیل داشتند، از مدل اثرات ثابت استفاده می‌شود.

برای بررسی میزان ناهمگنی اندازه‌های اثر در بین پژوهش‌های اولیه از آزمون Q کوکران^۱ و آزمون I² استفاده شد. در جدول زیر نتایج آزمون Q کوکران و میجدور شاخص I برای تشخیص ناهمگنی اندازه‌های اثر در مقوله عوامل سیاسی ارائه شده است.

۱. معناداری آزمون Q (سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵) نشان از ناهمگنی مطالعات اولیه است.

جدول ۷- آزمون ناهمگنی مقوله سیاسی

آزمون ناهمگنی (heterogeneity)			
مقدار Q	درجه آزادی	سطح معناداری	مجذور I
۷۱۷/۲۳۶	۲۷	۰/۰۰۰	۹۶/۲۳۶

با توجه به نتایج آزمون $Q (Q=717)$ ، سطح معناداری $(0/000)$ ، آزمون ناهمگنی معنادار است. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که اندازه اثرهای متغیرهای مقوله سیاسی ناهمگن هستند. همچنین مجذور شاخص I برابر با $96/236$ است که طبق معیار هیگنز و همکاران نشان‌دهنده ناهمگنی بالای مطالعات است یا به عبارتی نشان می‌دهد که $96/236$ درصد از تغییرات کل مطالعات به دلیل ناهمگنی مطالعات است. بنابراین فرض صفر مبتنی بر همگنی مطالعات رد می‌شود و نتیجه می‌گیریم که گروه مطالعات تحت بررسی ناهمگن هستند. یکی از دلایل ناهمگنی وجود متغیرهای تعدیل‌کننده است.

طبق نتایج مدل اثرات تصادفی، اندازه اثر عوامل سیاسی روی مشارکت سیاسی برابر با $0/334$ است؛ بر اساس جدول کوهن، این میزان از اندازه اثر نشان از تاثیر متوسط عوامل سیاسی بر روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی در مطالعات بررسی شده دارد. همچنین با توجه به فاصله اطمینان کران بالا تا کران پایین^۱ می‌توان گفت با 95 درصد اطمینان تاثیر عوامل سیاسی بر مشارکت سیاسی از حداقل $0/278$ تا حداکثر $0/387$ بوده است. هرچه دامنه کران پایین تا کران بالا کمتر باشد، نشان‌دهنده این است که دقت اندازه اثر محاسبه شده بیشتر است.

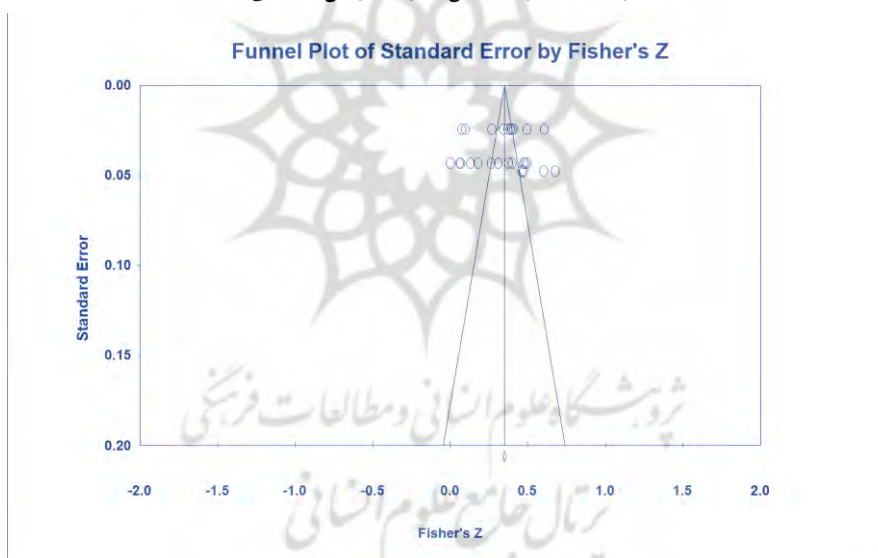
با توجه به داده‌های به‌دست آمده از مطالعات بررسی شده، از میان تمام متغیرهای مقوله عوامل سیاسی، متغیر خانواده سیاسی با Z فیشر برابر با $0/608$ دارای بیشترین میزان تاثیرگذاری مثبت و متغیر احساس بی‌قدرتی سیاسی با Z فیشر برابر با $-0/409$ دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

1. Lower limit & Upper limit

بررسی سوگیری انتشار مقوله عوامل سیاسی

سوگیری نشر زمانی مطرح می‌شود که عمدتاً پژوهش‌هایی منتشر شده و متعاقب آن در فراتحلیل وارد شوند که نتایج معنادار حاکی از روابط مثبت را گزارش کرده باشند و پژوهش‌هایی با نتایج غیر معنادار و حاکی از روابط منفی منتشر نشده یا کمتر منتشر شده باشند و در نتیجه احتمال ورود آنها به فراتحلیل کم باشد. برای بررسی سوگیری انتشار، روش‌های مختلفی وجود دارد؛ در این تحقیق برای بررسی سوگیری انتشار از نمودار قیفی یا فانل، روش دوال و تویییدی و N ناکامل بی‌خطر استفاده شده است. ساده‌ترین و مرسوم‌ترین روش شناسایی تورش انتشار، نمودار قیفی است. عدم تقارن نمودار قیفی بیانگر وجود تورش انتشار در فراتحلیل است (نوغانی دخت بهمنی، ۱۳۹۶: ۱۱۲).

نمودار ۱- نمودار فانل مقوله عوامل سیاسی

با توجه به نمودار فوق مشاهده می‌شود که متغیرهای مطالعات در بالای نمودار قرار گرفته‌اند، این موضوع بر عدم وجود سوگیری انتشار در مقوله عوامل سیاسی دلالت دارد.

اصلاح و برازش دوال و تئیدی

این روش به ما کمک می‌کند برآورد کنیم که برای رفع نقص‌های احتمالی نشان داده شده در نمودار فانل (قیفی)، به چند مطالعه دیگر در این زمینه نیاز است تا نتایج فراتحلیل از دقت کافی برخوردار شوند.

جدول ۸- نتایج اصلاح برازش دوال و تئیدی برای مقوله عوامل سیاسی

نتایج	مدل اثرات ثابت				مدل اثرات تصادفی				مقدار Q
	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	مطالعات	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	مطالعات	
مشاهده شده	۰/۳۳۴	۰/۳۲۴	۰/۳۴۵		۰/۳۳۳	۰/۲۷۸	۰/۳۸۷		۷۱۷/۲۳۵
تعدیل شده	۰/۳۳۰	۰/۳۱۹	۰/۳۴۰	۱	۰/۳۰۳	۰/۲۴۳	۰/۳۶۱	۳	۹۸۶/۶۱۱

با توجه به نتایج آزمون ناهمگنی، باید از مدل اثرات تصادفی استفاده کرد. بنابراین طبق آزمون اصلاح برازش دوال و تئیدی به منظور کامل شدن مطالعات موجود در فراتحلیل، در مدل اثرات تصادفی ۳ مطالعه باید به سمت چپ نمودار فانل اضافه شود. در این صورت میانگین اندازه اثر مشاهده شده در مدل اثرات تصادفی از ۰/۳۳۳ به میزان تعدیل شده ۰/۳۰۳ کاهش می‌یابد.

آزمون N ایمن از خطا روزنتال (تعداد ناکامل بی خطر)

آزمون N ایمن از خطای روزنتال تعداد تحقیقات گم شده (با اثر میانگین صفر) را محاسبه می‌کند که لازم است به تحلیل‌ها اضافه شود تا عدم معناداری اثر کلی به دست آید (قربانی‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۴۱).

جدول ۹- محاسبات N ایمن از خطا کلاسیک (تعداد ناکامل بی خطر) مقوله عوامل سیاسی

مقدار Z برای مطالعات مشاهده شده	۵۵/۴۷۵
مقدار P برای مطالعات مشاهده شده	۰/۰۰۰
مقدار آلفا	۰/۰۵
باقیمانده (دنباله)	۲
Z برای آلفا	۱/۹۵۹۹
تعداد مطالعات مشاهده شده	۲۸
تعداد مطالعات گم شده ای که مقدار P را به آلفا می‌رساند	۲۴۰۴

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که تعداد ۲۴۰۴ مطالعه گم شده با اندازه اثر برابر با صفر نیاز است تا نتیجه معنادار به دست آمده غیر معنادار شود و در نتایج نهایی تحلیل‌ها و محاسبات، خطایی رخ دهد. یا به عبارتی باید ۲۴۰۴ مطالعه صفر یا گم شده وجود داشته باشد، تا سطح معناداری اندازه اثر به دست آمده از ۰/۰۵ تجاوز کند. تعداد ۲۴۰۴ مطالعه فاصله از خطا، مقدار مناسب و قابل توجهی است. این نتیجه دقت و صحت بالای اطلاعات و نتایج به دست آمده در این پژوهش را نشان می‌دهد.

ب- مقوله عوامل اجتماعی

جدول شماره ۱۰ شامل متغیرهایی است که از مطالعات موجود در فراتحلیل استخراج شده‌اند و در تقسیم‌بندی متغیرها، در مقوله عوامل اجتماعی قرار گرفته‌اند. مقدار آماره گزارش شده در تحقیقات اولیه با استفاده از فرمول‌های مربوطه، به اندازه اثر تبدیل شده است. متغیرهایی که علامت آنها برای محاسبه اندازه اثر در نرم‌افزار (CMA) به صورت معکوس وارد شدند در جدول با علامت * مشخص شده است.

در جدول زیر میانگین اندازه اثر متغیرهای مربوط به مقوله عوامل اجتماعی که بیشتر از یک بار تکرار شده‌اند گزارش شده است.

جدول ۱۰- متغیرهای مستقل در مقوله عوامل اجتماعی

متغیر	آماره	مقدار	اندازه اثر	Z فیشر	حجم نمونه
تحصیلات	اسپیرمن	۰/۳۷۳	۰/۳۷۳	۰/۳۹۲	۱۰۰۰
رضایت از زندگی	پیرسون	۰/۲۷۹	۰/۲۷۹	۰/۲۸۷	۱۶۴۳
اعتماد اجتماعی	پیرسون	۰/۲۲۴	۰/۲۲۴	۰/۲۴۹	۱۶۴۳
مدت اقامت در شهر تهران	پیرسون	۰/۰۲۹	۰/۰۲۹	۰/۰۲۹	۱۶۴۳
احساس تعلق محله‌ای	پیرسون	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۰/۰۳۸	۱۶۴۳
سن	پیرسون	۰/۱۷۲	۰/۱۷۲	۰/۱۷۴	۱۶۴۳
پایگاه اجتماعی - اقتصادی	پیرسون	۰/۱۹۸	۰/۱۹۸	۰/۲۰۱	۳۸۳
اعتماد اجتماعی	پیرسون	۰/۳۳۳	۰/۳۳۳	۰/۳۴۶	۳۸۳
پیوندهای اجتماعی شهروندان	پیرسون	۰/۲۹۴	۰/۲۹۴	۰/۳۰۳	۳۸۳
بخشش و روحیه‌ی داوطلبی شهروندان	پیرسون	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶	۰/۰۵۶	۳۸۳
تنوع معاشرت و دوستی‌های شهروندان *	پیرسون	-	-	-	۳۸۳
مشارکت عمومی	پیرسون	۰/۱۷۸	۰/۱۷۸	۰/۱۸۰	۴۴۱
انگیزه فرد	پیرسون	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	۰/۱۳۷	۴۴۱
اعتماد اجتماعی	پیرسون	۰/۲۴۷	۰/۲۴۷	۰/۲۵۲	۴۴۱
میزان اعتماد به رسانه‌های جمعی	پیرسون	۰/۵۶	۰/۵۶	۰/۶۳۳	۴۱۴
میزان رضایت‌مندی مخاطب از رسانه‌های جمعی	پیرسون	۰/۵۳	۰/۵۳	۰/۵۹۰	۴۱۴
احساسی تعلق اجتماعی	پیرسون	۰/۴۶	۰/۴۶	۰/۴۹۷	۳۸۲
مهارت‌های مشارکتی	پیرسون	۰/۱۳	۰/۱۳	۰/۱۳۱	۵۳۰
اعتماد اجتماعی	پیرسون	۰/۲۷۰	۰/۲۷۰	۰/۲۷۷	۴۱۸

جدول ۱۱- میانگین Z فیشر

متغیر	فراوانی	میانگین Z فیشر
اعتماد اجتماعی	۴	۰/۲۸۱

محاسبه اندازه اثر ثابت و تصادفی برای مقوله عوامل اجتماعی

اندازه اثر ۰/۲۲۰ برای مدل اثرات ثابت و اندازه اثر ۰/۲۶۴ برای مدل اثرات تصادفی به دست آمده است.

جدول ۱۲- اندازه اثر ترکیب شده مقوله عوامل اجتماعی بر اساس مدل اثرات ثابت و تصادفی

مدل	تعداد اندازه اثرها	اندازه اثر متوسط	فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار Z	مقدار P
			حد پایین	حد بالا		
ثابت	۱۹	۰/۲۲۰	۰/۲۰۵	۰/۲۳۶	۲۷/۰۳۰	۰/۰۰۰
تصادفی	۱۹	۰/۲۶۴	۰/۱۹۴	۰/۳۳۱	۷/۱۷۳	۰/۰۰۰

بررسی همگنی مطالعات مربوط به مقوله عوامل اجتماعی

در جدول زیر نتایج آزمون Q کوکران و مجذور شاخص I برای تشخیص ناهمگنی اندازه‌های اثر در مقوله عوامل اجتماعی ارائه شده است.

جدول ۱۳- آزمون ناهمگنی مقوله عوامل اجتماعی

آزمون ناهمگنی (Heterogeneity)			
مقدار Q	درجه آزادی	سطح معناداری	مجذور I
۳۵۵/۱۹۴	۱۸	۰/۰۰۰	۹۴/۹۳۲

طبق داده‌ها جدول ۱۳ مقدار Q برابر با ۳۵۵/۱۹۴ است و با احتمال ۹۵ درصد آزمون ناهمگنی در سطح ۰/۰۰۰ معنادار است. با توجه معناداری آزمون Q می‌توان نتیجه گرفت که اندازه‌های اثر متغیرهای مقوله اجتماعی ناهمگن هستند. همچنین مجذور شاخص I برابر با ۹۴/۹۳۲ است که طبق معیار هیگنز و همکاران، نشان‌دهنده ناهمگنی بالای مطالعات است. بنابراین فرض صفر مبتنی بر همگنی مطالعات رد می‌شود و نتیجه می‌گیریم که گروه مطالعات تحت بررسی ناهمگن هستند. بنابراین با توجه به ناهمگون بودن مطالعات موجود در فراتحلیل برای ترکیب اندازه اثرات باید از مدل اثرات تصادفی استفاده کرد.

طبق نتایج مدل اثرات تصادفی، اندازه اثر عوامل اجتماعی بر مشارکت سیاسی برابر با ۰/۲۶۴ است؛ بر اساس جدول کوهن این میزان از اندازه اثر نشان از تاثیر کم عوامل

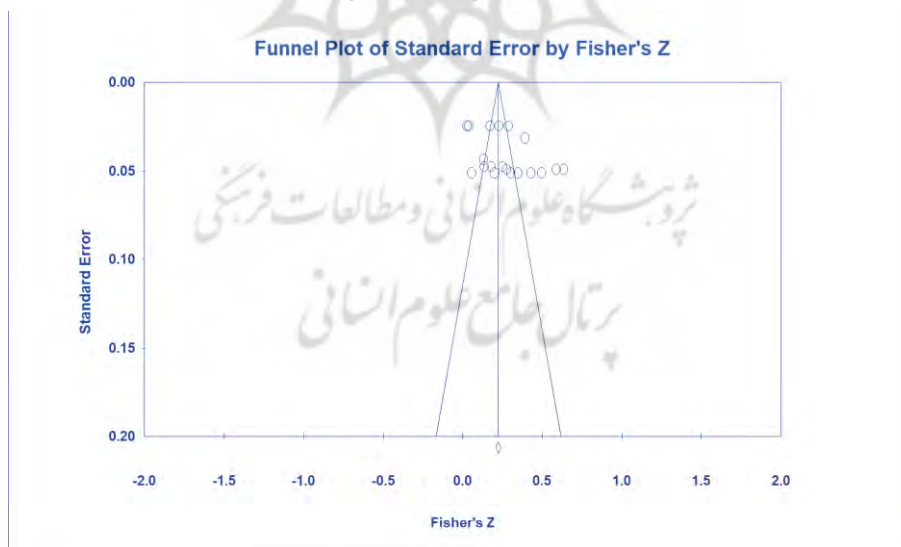
اجتماعی بر روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی در مطالعات بررسی شده دارد. همچنین با توجه به فاصله اطمینان کران بالا تا کران پایین می‌توان گفت با ۹۵ درصد اطمینان تاثیر عوامل اجتماعی بر مشارکت سیاسی از حداقل ۰/۱۹۴ تا حداکثر ۰/۳۳۱ بوده است.

با توجه به داده‌های به دست آمده از مطالعات بررسی شده، از میان تمام متغیرهای مقوله عوامل اجتماعی، متغیر میزان اعتماد به رسانه‌های جمعی با مقدار Z فیشر ۰/۶۳۳ دارای بیشترین میزان تاثیرگذاری مثبت و متغیر تنوع معاشرت و دوستی‌های شهروندان با مقدار Z فیشر -۰/۴۳۰ دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

بررسی سوگیری انتشار مقوله عوامل اجتماعی

با توجه به نمودار فانل (نمودار شماره ۲) و قرار گرفتن تمام متغیرهای مطالعات در بالای نمودار، عدم وجود سوگیری انتشار در مقوله عوامل اجتماعی مورد تایید قرار می‌گیرد.

نمودار ۲- نمودار فانل مقوله عوامل اجتماعی

اصلاح و برازش دوال و تئیدی

طبق نتایج آزمون اصلاح برازش دوال و تئیدی به منظور کامل شدن مطالعات موجود در فراتحلیل، در مدل اثرات تصادفی، ۲ مطالعه باید به سمت راست نمودار فائل اضافه شود، که در این صورت میانگین اندازه اثر مشاهده شده در مدل اثرات تصادفی از ۰/۲۶۴ به میزان تعدیل شده ۰/۲۹۱ افزایش می یابد.

جدول ۱۴- نتایج اصلاح برازش دوال و تئیدی مقوله عوامل اجتماعی

نتایج	مدل اثرات ثابت			مدل اثرات تصادفی			مقدار Q		
	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	مطالعات جافته	اندازه اثر	حد پایین		حد بالا	مطالعات جافته
مشاهده شده	۰/۲۲۰	۰/۲۰۴	۰/۲۳۵		۰/۲۶۴	۰/۱۹۴	۰/۳۳۱		۳۵۵/۱۹۴۲
تعدیل شده	۰/۱۶۱	۰/۱۴۶	۰/۱۷۵	۶	۰/۲۹۱	۰/۲۱۰	۰/۳۶۸	۲	۶۶۷/۲۸۶۷

آزمون N ایمن از خطا روزنتال (تعداد ناکامل بی خطر)

نتایج به دست آمده نشان می دهد (جدول ۱۵)، که باید تعداد ۳۹۸۵ مطالعه صفر یا گمشده وجود داشته باشد، تا سطح معناداری اندازه اثر به دست آمده از ۰/۰۵ تجاوز کند. این بدین معنی است که باید ۳۹۸۵ مطالعه دیگر انجام گیرد تا در نتایج نهایی تحلیل ها و محاسبات خطایی رخ دهد. این نتیجه به دست آمده نشان از دقت و اطمینان بالای داده های به دست آمده در این پژوهش است.

جدول ۱۵- محاسبات N ایمن از خطا کلاسیک (تعداد ناکامل بی خطر) مقوله عوامل اجتماعی

مقدار Z	مقدار P	مقدار آلفا	باقیمانده (دنباله)	Z برای آلفا	تعداد مطالعات مشاهده شده	تعداد مطالعات گم شده ای که مقدار P را به آلفا می رساند
۲۸/۴۵۱۱۸	۰/۰۰۰	۰/۰۵۰	۲	۱/۹۵۹۹	۱۹	۳۹۸۵

پ- مقوله عوامل اقتصادی

جدول شماره ۱۶ شامل متغیرهایی است که از مطالعات موجود در فراتحلیل استخراج شده‌اند و در تقسیم‌بندی متغیرها، در مقوله عوامل اقتصادی قرار گرفته‌اند. مقدار آماره گزارش شده در تحقیقات اولیه با استفاده از فرمول‌های مربوطه، به اندازه اثر تبدیل شده است.

جدول ۱۶- متغیرهای مستقل مربوط به مقوله عوامل اقتصادی

متغیر	آماره	مقدار	اندازه اثر	Z فیشر	حجم نمونه
پایگاه اجتماعی - اقتصادی	پیرسون	۰/۱۹۸	۰/۱۹۸	۰/۲۰۱	۳۸۳
بهبود وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم	پیرسون	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۳۴	۵۳۰

محاسبه اندازه اثر ثابت و تصادفی برای مقوله عوامل اقتصادی

در نتیجه محاسبات، اندازه اثر برای مدل اثرات ثابت و مدل اثرات تصادفی، ۰/۲۱۷ به دست آمده است.

جدول ۱۷- اندازه اثر ترکیب شده مقوله عوامل اقتصادی بر اساس مدل اثرات ثابت و تصادفی

مدل	تعداد اندازه اثرها	اندازه اثر متوسط	فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار Z	مقدار P
			حد بالا	حد پایین		
ثابت	۲	۰/۲۱۷	۰/۱۵۴	۰/۲۷۸	۶/۶۳۰	۰/۰۰۰
تصادفی	۲	۰/۲۱۷	۰/۱۵۴	۰/۲۷۸	۶/۶۳۰	۰/۰۰۰

بررسی همگنی مطالعات مربوط به مقوله عوامل اقتصادی

در جدول زیر نتایج آزمون Q کوکران و مجذور شاخص I برای تشخیص ناهمگنی اندازه‌های اثر در مقوله عوامل اجتماعی ارائه شده است.

جدول ۱۸- آزمون ناهمگنی مقوله عوامل اقتصادی

آزمون ناهمگنی (heterogeneity)			
مقدار Q	درجه آزادی	سطح معناداری	مجذور I
۰/۲۴۸	۱	۰/۶۱۸	۰/۰۰۰

در جدول ۱۸ نتایج آزمون Q کوکران و مجذور شاخص I برای تشخیص ناهمگنی اندازه‌های اثر در مقوله عوامل اقتصادی ارائه شده است. مقدار Q برابر با ۰/۲۴۸ و در سطح ۰/۶۱۸ غیر معنی‌دار است. با توجه به مقدار غیر معنی‌دار آزمون Q می‌توان نتیجه گرفت که اندازه‌های اثر متغیرهای مقوله اقتصادی همگن هستند. همچنین مجذور شاخص I برابر با صفر است که طبق معیار هیگنز و همکاران، نشان‌دهنده همگنی بالای مطالعات است. بنابراین فرض صفر مبتنی بر همگنی مطالعات تایید می‌شود و نتیجه می‌گیریم که گروه مطالعات تحت بررسی همگن می‌باشند. در این حالت فرض می‌شود تفاوت‌های اندازه اثر در بین این مطالعات تنها ناشی از خطای نمونه‌برداری است.

طبق نتایج مدل اثرات ثابت، اندازه اثر عوامل اقتصادی برابر با ۰/۲۱۷ است؛ بر اساس جدول کوهن این میزان از اندازه اثر نشان از تاثیر کم عوامل اقتصادی بر روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی در مطالعات بررسی شده دارد. همچنین با توجه به فاصله اطمینان کران بالا تا کران پایین^۱ می‌توان گفت؛ با ۹۵ درصد اطمینان تاثیر عوامل اقتصادی بر مشارکت سیاسی از حداقل ۰/۱۵۴ تا حداکثر ۰/۲۸۷ بوده است. با توجه به این که متغیرهای موجود در مقوله اقتصادی کمتر از ۳ مورد است، نرم‌افزار جامع فراتحلیل (CMA) برای این مقوله سوگیری انتشار را گزارش نمی‌کند.

مقوله عوامل فناوری

جدول شماره ۱۹ شامل متغیرهایی است که از مطالعات موجود در فراتحلیل استخراج شده‌اند و در تقسیم‌بندی متغیرها، در مقوله عوامل فناوری قرار گرفته‌اند. مقدار آماره گزارش شده در تحقیقات اولیه با استفاده از فرمول‌های مربوطه، به اندازه اثر تبدیل شده است. متغیرهایی که علامت آنها برای محاسبه اندازه اثر در نرم‌افزار (CMA) به صورت معکوس وارد شدند در جدول با علامت * مشخص شده است.

1. Lower Limit & Upper Limit

جدول ۱۹- متغیرهای مستقل مقوله عوامل فناوری

متغیر	آماره	مقدار	اندازه اثر	Z فیشر	حجم نمونه
میزان دسترسی به اینترنت	اسپیرومن	۰/۲۷۹	۰/۲۷۹	۰/۲۸۷	۱۰۰۰
میزان کامل‌تر بودن اخبار سیاسی در وبلاگ‌ها و سایت‌های خبری	اسپیرومن	۰/۳۲۳	۰/۳۲۳	۰/۳۳۵	۱۰۰۰
میزان استفاده از رسانه‌های مجازی برای کسب اخبار سیاسی	کای اسکوتر	۱۸/۱۸۶	۰/۱۳۴	۰/۱۳۵	۱۰۰۰
استفاده از شبکه‌های مجازی *	پیرسون	- ۰/۱۲۰	- ۰/۱۲۰	- ۰/۱۲۱	۳۸۴
استفاده از اخبار صداوسیما برای کسب اطلاعات و اخبار سیاسی	کای اسکوتر	۱۷۲/۹۵۵	۰/۵۸۸	۰/۶۷۵	۵۰۰
استفاده از رادیو و تلویزیون بی‌بی‌سی و صدای آمریکا برای کسب اخبار سیاسی	کای اسکوتر	۱۴۹/۳۸۴	۰/۵۴۶	۰/۶۱۳	۵۰۰
استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای کسب اطلاعات و اخبار سیاسی	کای اسکوتر	۱/۲۳۳۴۲	۰/۰۵۳	۰/۰۵۳	۴۲۹
سواد رسانه‌ای	پیرسون	۰/۵۷۹	۰/۵۷۹	۰/۶۶۱	۳۸۶
نوع استفاده از فضای مجازی	تی	۱/۹۲۶	۰/۰۹۸	۰/۰۹۸	۳۸۶
میزان استفاده از فضای مجازی *	تی	- ۴/۷۲۳	- ۰/۲۳۴	- ۰/۲۳۸	۳۸۶
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	پیرسون	۰/۳۹۱	۰/۳۹۱	۰/۴۱۳	۴۱۸

در جدول زیر میانگین Z فیشر متغیرهای مربوط به مقوله عوامل فناوری که بیشتر از یک‌بار تکرار شده‌اند گزارش شده است.

جدول ۲۰- میانگین Z فیشر

متغیر	فراوانی	میانگین Z فیشر
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۲	۰/۱۵۵

محاسبه اندازه اثر ثابت و تصادفی برای مقوله عوامل فناوری

در نتیجه محاسبات اندازه اثر ۰/۳۰۷ برای مدل اثرات ثابت و اندازه اثر ۰/۳۱۸ برای مدل اثرات تصادفی به دست آمده است.

جدول ۲۱- اندازه اثر ترکیب شده مقوله عوامل فناوری بر اساس مدل اثرات ثابت و تصادفی

مدل	تعداد اندازه اثرها	اندازه اثر متوسط	فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار Z	مقدار P
			حد پایین	حد بالا		
ثابت	۱۱	۰/۳۰۷	۰/۲۸۵	۰/۳۲۹	۲۵/۲۸۶	۰/۰۰۰
تصادفی	۱۱	۰/۳۱۸	۰/۲۰۱	۰/۴۲۶	۵/۱۳۳	۰/۰۰۰

جدول فوق نتایج ترکیب اندازه اثرات عوامل فناوری با استفاده از مدل اثرات ثابت و مدل اثرات تصادفی را نشان می‌دهد، اندازه اثر ۰/۳۰۷ برای مدل اثرات ثابت و اندازه اثر ۰/۳۱۸ برای مدل اثرات تصادفی به دست آمده است.

بررسی همگنی مطالعات مربوط به مقوله عوامل فناوری

در جدول زیر نتایج آزمون Q کوکران و مجذور شاخص I برای تشخیص ناهمگنی اندازه‌های اثر در مقوله عوامل فناوری ارائه شده است.

جدول ۲۲- آزمون ناهمگنی مقوله عوامل فناوری

آزمون ناهمگنی (heterogeneity)			
مقدار Q	درجه آزادی	سطح معناداری	مجذور I
۲۵۵/۵۳۵	۱۰	۰/۰۰۰	۹۶/۰۸۷

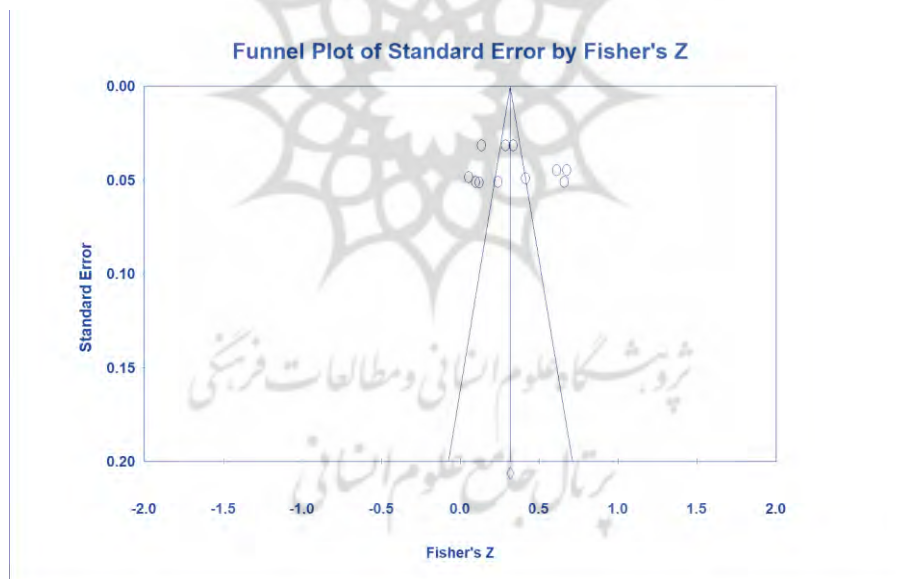
مقدار Q برابر با ۲۵۵/۵۳۵ می‌باشد و آزمون ناهمگنی در سطح ۰/۰۰۰ معنادار است. با توجه معناداری آزمون Q می‌توان نتیجه گرفت که اندازه‌های اثر متغیرهای مقوله فناوری ناهمگن هستند. همچنین مجذور شاخص I نشان می‌دهد ۹۶/۰۸۷ درصد از تغییرات کل مطالعات به دلیل ناهمگنی مطالعات می‌باشد. بنابراین فرض صفر مبتنی بر همگنی مطالعات رد می‌شود و نتیجه می‌گیریم که گروه مطالعات تحت بررسی ناهمگن می‌باشند. طبق نتایج مدل اثرات تصادفی، اندازه اثر عوامل فناوری برابر با ۰/۳۱۸ است؛ بر اساس جدول کوهن این میزان از اندازه اثر، نشان از تاثیر متوسط عوامل فناوری بر روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی در مطالعات بررسی شده دارد. همچنین با توجه به فاصله اطمینان کران

بالا تا کران پایین^۱ می‌توان گفت؛ با ۹۵ درصد اطمینان، تاثیر عوامل اقتصادی بر مشارکت سیاسی از حداقل ۰/۲۰۱ تا حداکثر ۰/۴۲۶ بوده است. از میان تمام متغیرهای مقوله عوامل فناوری، متغیر استفاده از اخبار صداوسیما برای کسب اطلاعات و اخبار سیاسی، با Z فیشر برابر با ۰/۶۷۵ دارای بیشترین میزان تاثیرگذاری مثبت و متغیر میزان استفاده از فضای مجازی با Z فیشر برابر با -۰/۲۳۸ دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

بررسی سوگیری انتشار مقوله عوامل فناوری

با توجه به نمودار فانل (نمودار شماره ۳) و قرار گرفتن تمام متغیرهای مطالعات در بالای نمودار، عدم وجود سوگیری انتشار در مقوله عوامل فناوری مورد تایید قرار می‌گیرد.

نمودار ۳- نمودار فانل مقوله عوامل فناوری

1. Lower Limit & Upper Limit

اصلاح و برازش دوال و توفیدی

طبق داده‌های جدول شماره ۲۳، این مطالعه و فراتحلیل برای کامل شدن نیاز به مطالعات و پژوهش‌های دیگر ندارد و همان‌طور که مشاهده می‌شود در مدل اثرات تصادفی ارزش مشاهده‌شده ۰/۳۱۸ با ارزش تعدیل‌شده ۰/۳۱۸ برابر است.

جدول ۲۳- نتایج آزمون اصلاح برازش دوال و توفیدی مقوله عوامل فناوری

نتایج	مدل اثرات ثابت				مدل اثرات تصادفی				مقدار Q
	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	مطالعات جابجاده	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	مطالعات جابجاده	
مشاهده‌شده	۰/۳۰۶	۰/۲۸۴	۰/۳۲۹		۰/۳۱۸	۰/۲۰۱	۰/۴۲۶		۲۵۵/۵۳۴۶
تعدیل‌شده	۰/۳۰۶	۰/۲۸۴	۰/۳۲۹	۰	۰/۳۱۸	۰/۲۰۱	۰/۴۲۶	۰	۲۵۵/۵۳۴۶

آزمون N ایمن از خطا روزنتال (تعداد ناکامل بی خطر)

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که تعداد ۱۸۲۵ مطالعه گم‌شده با اندازه اثر برابر با صفر نیاز است تا نتیجه معنادار به دست آمده غیرمعنی‌دار شود و در نتایج نهایی تحلیل‌ها و محاسبات، خطایی رخ دهد. با توجه به تعداد بالای مطالعات گم‌شده مورد نیاز برای ایجاد خطا (غیر معنادار شدن نتایج)، می‌توان به دقت و صحت نتایج به دست آمده اطمینان داشت.

جدول ۲۴- محاسبات N ایمن از خطا کلاسیک (تعداد ناکامل بی خطر) مقوله عوامل فناوری

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	
مقدار Z برای مطالعات مشاهده‌شده	۲۵/۳۱۷۳
مقدار P برای مطالعات مشاهده‌شده	۰/۰۰۰
مقدار آلفا	۰/۰۵۰
باقیمانده (دنباله)	۲
Z برای آلفا	۱/۹۵۹۹
تعداد مطالعات مشاهده‌شده	۱۱
تعداد مطالعات گم‌شده‌ای که مقدار P را به آلفا می‌رساند	۱۸۲۵

مقوله عوامل فرهنگی

جدول شماره ۲۵ شامل متغیرهایی است که از مطالعات موجود در فراتحلیل استخراج شده‌اند و در تقسیم‌بندی متغیرها، در مقوله عوامل فرهنگی قرار گرفته‌اند. مقدار آماره گزارش شده در تحقیقات اولیه با استفاده از فرمول‌های مربوطه، به اندازه اثر تبدیل شده است. متغیرهایی که علامت آنها برای محاسبه اندازه اثر در نرم‌افزار (CMA) به صورت معکوس وارد شدند در جدول با علامت * مشخص شده است.

جدول ۲۵- متغیرهای مستقل مقوله عوامل فرهنگی

متغیر	آماره	مقدار	اندازه اثر	Z فیشر	حجم نمونه
انعطاف مذهبی *	پیرسون	- ۰/۲۳۲	- ۰/۲۳۲	- ۰/۲۳۶	۱۶۴۳
درجه مذهبی بودن	پیرسون	۰/۳۵۸	۰/۳۵۸	۰/۳۷۵	۱۶۴۳
مشارکت مذهبی	پیرسون	۰/۲۲۸	۰/۲۲۸	۰/۲۳۲	۳۸۳
دینداری	پیرسون	۰/۶۲۹	۰/۶۲۹	۰/۷۴۰	۴۴۱
دینداری	پیرسون	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۸۵	۵۳۰
احساس تکلیف شرعی	پیرسون	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۸۵	۵۳۰
ادای دین به شهیدان و خانواده آنها	پیرسون	۰/۳۸	۰/۳۸	۰/۴۰۰	۵۳۰
عادت به رای دادن	پیرسون	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۱۸۲	۵۳۰
سرمایه فرهنگی	پیرسون	۰/۳۹۵	۰/۳۹۵	۰/۴۱۸	۴۱۸

در جدول زیر میانگین Z فیشر متغیرهای مربوط به مقوله عوامل فرهنگی که بیشتر از یک بار تکرار شده‌اند گزارش شده است.

جدول ۲۶- میانگین Z فیشر

متغیر	فراوانی متغیر	میانگین Z فیشر
دینداری	۲	۰/۶۱۲

محاسبه اندازه اثر ثابت و تصادفی برای مقوله عوامل اجتماعی

در نتیجه محاسبات، اندازه اثر ۰/۳۴۸ برای مدل اثرات ثابت و اندازه اثر ۰/۳۷۴ برای مدل اثرات تصادفی به دست آمده است.

جدول ۲۷- اندازه اثر ترکیب شده مقوله عوامل فرهنگی بر اساس مدل اثرات ثابت و تصادفی

مدل	تعداد اندازه اثرها	اندازه اثر متوسط	فاصله اطمینان ۹۵٪		مقدار Z	مقدار P
			حد پایین	حد بالا		
ثابت	۹	۰/۳۴۸	۰/۳۲۷	۰/۳۶۹	۲۹/۵۵۷	۰/۰۰۰
تصادفی	۹	۰/۳۷۴	۰/۲۸۵	۰/۴۵۷	۷/۶۶۴	۰/۰۰۰

بررسی همگنی مطالعات مربوط به مقوله عوامل فرهنگی

در جدول زیر نتایج آزمون Q کوکران و مجذور شاخص I برای تشخیص ناهمگنی اندازه‌های اثر در مقوله عوامل اجتماعی ارائه شده است.

جدول ۲۸- آزمون ناهمگنی مقوله عوامل فرهنگی

آزمون ناهمگنی (heterogeneity)			
مقدار Q	درجه آزادی	سطح معناداری	مجذور I
۱۳۰/۰۷۷	۸	۰/۰۰۰	۹۳/۸۵۰

مقدار Q برابر با ۱۳۰/۰۷۷ می‌باشد و با احتمال ۹۵ درصد، آزمون ناهمگنی در سطح ۰/۰۰۰ معنادار است. با توجه معناداری آزمون Q می‌توان نتیجه گرفت که اندازه‌های اثر متغیرهای مقوله فرهنگی ناهمگن هستند. همچنین مجذور شاخص I برابر با ۹۳/۸۵۰ است که طبق معیار هیگنز و همکاران نشان‌دهنده ناهمگنی بالای مطالعات است و یا به عبارتی نشان می‌دهد که ۹۳/۸۵۰ درصد از تغییرات کل مطالعات به دلیل ناهمگنی مطالعات می‌باشد. بنابراین فرض صفر مبتنی بر همگنی مطالعات رد می‌شود و نتیجه می‌گیریم که گروه مطالعات تحت بررسی ناهمگن می‌باشند.

طبق نتایج مدل اثرات تصادفی، اندازه اثر عوامل فرهنگی روی مشارکت سیاسی برابر با ۰/۳۷۴ است. بر اساس جدول کوهن، این میزان از اندازه اثر نشان از تاثیر متوسط عوامل فرهنگی بر روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی در مطالعات بررسی شده دارد. همچنین با توجه به فاصله اطمینان کران بالا تا کران پایین^۱ می‌توان گفت؛ با ۹۵ درصد

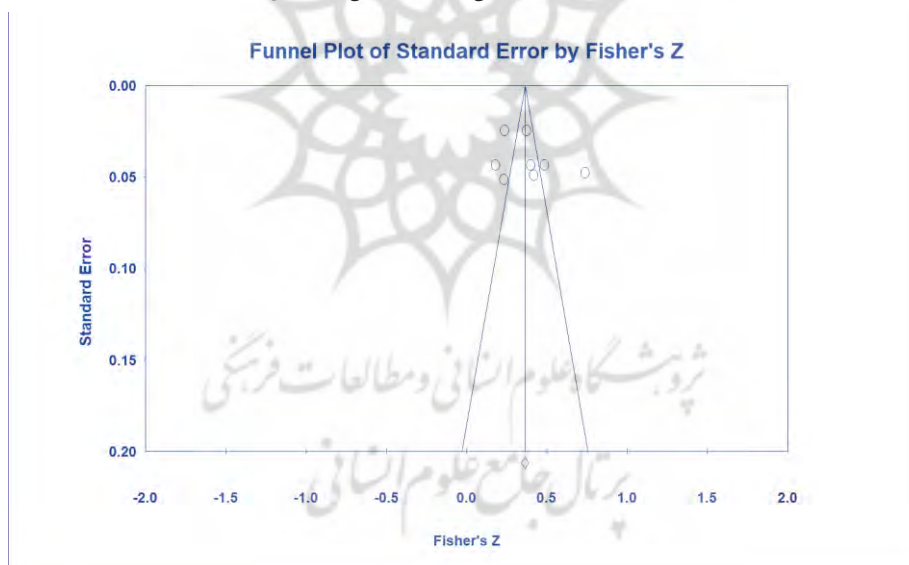
1. Lower Limit & Upper Limit

اطمینان، تاثیر عوامل فرهنگی بر مشارکت سیاسی از حداقل ۰/۲۸۵ تا حداکثر ۰/۴۵۷ بوده است. از میان تمام متغیرهای فرهنگی تاثیرگذار بر مشارکت سیاسی، متغیر دینداری با Z فیشر برابر با ۰/۶۱۲ دارای بیشترین میزان تاثیرگذاری مثبت و متغیر انعطاف مذهبی با Z فیشر برابر با ۰/۲۳۶- دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

بررسی سوگیری انتشار مقوله عوامل فرهنگی

با توجه به نمودار فانل (نمودار شماره ۴) و قرار گرفتن تمام متغیرهای مطالعات در راس نمودار و تقارن نسبی آنها، عدم وجود سوگیری انتشار در مقوله عوامل فرهنگی مورد تایید قرار می‌گیرد.

نمودار ۴- نمودار فانل مقوله عوامل فرهنگی

اصلاح و برازش دوال و توییدی

با توجه به آزمون ناهمگنی، بایستی از مدل اثرات تصادفی استفاده شود. جدول شماره ۲۹، نتایج آزمون اصلاح دوال و توییدی برای مقوله عوامل فرهنگی را نشان می‌دهد. طبق

داده‌های جدول، این مطالعه و فراتحلیل برای کامل شدن به مطالعات و پژوهش‌های دیگر نیاز ندارد و همان‌طور که مشاهده می‌شود در مدل اثرات تصادفی ارزش مشاهده شده ۰/۳۷۴ با ارزش تعدیل شده ۰/۳۷۴ برابر است.

جدول ۲۹- نتایج اصلاح برازش دوال و توفیدی مقوله عوامل فرهنگی

نتایج	اندازه اثر	مدل اثرات ثابت		مدل اثرات تصادفی		مطالعات جافتاده	مقدار Q
		حد پایین	حد بالا	حد پایین	حد بالا		
مشاهده شده	۰/۳۸۴	۰/۳۲۶	۰/۳۶۹	۰/۳۷۴	۰/۲۸۴	۰/۴۵۷	۱۳۰/۰۷۷
تعدیل شده	۰/۳۸۴	۰/۳۲۶	۰/۳۶۹	۰/۳۷۴	۰/۲۸۴	۰/۴۵۷	۱۳۰/۰۷۷

آزمون N ایمن از خطا روزنتال (تعداد ناکامل بی خطر)

نتایج جدول زیر نشان می‌دهد که تعداد ۲۰۴۷ مطالعه گم شده با اندازه اثر برابر با صفر نیاز است تا نتیجه معنادار به دست آمده غیر معنی دار شود و در نتایج نهایی تحلیل‌ها و محاسبات، خطایی رخ دهد. تعداد بالای مطالعات گم شده مورد نیاز برای ایجاد خطا (غیر معنادار شدن نتایج)، نشان‌دهنده دقت و صحت بالای اطلاعات به دست آمده در این پژوهش است.

جدول ۳۰- محاسبات N ایمن از خطا کلاسیک (تعداد ناکامل بی خطر) مقوله عوامل فرهنگی

مقدار Z برای مطالعات مشاهده شده	۲۹/۶۲۳
مقدار P برای مطالعات مشاهده شده	۰/۰۰۰
مقدار آلفا	۰/۰۵۰
باقیمانده (دنباله)	۲
Z برای آلفا	۱/۹۵۹۹
تعداد مطالعات مشاهده شده	۹
تعداد مطالعات گم شده‌ای که مقدار P را به آلفا می‌رساند	۲۰۴۷

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج بدست آمده از فراتحلیل پژوهش‌های حوزه مشارکت سیاسی در جامعه ایرانی، تمامی مقولات (عوامل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فناوری و فرهنگی) با مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی رابطه معنادار دارند. اما میزان اندازه اثر هیچ کدام از عوامل بیشتر از ۰/۵ نیست.

جدول ۳۱- اندازه اثر کلی هر یک از مقوله‌های موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان

مقوله	میزان اندازه اثر ترکیب شده	میزان تاثیر بر مشارکت سیاسی بر اساس معیار کوهن	سطح معناداری
عوامل فرهنگی	۰/۳۷۴	تاثیر متوسط	۰/۰۰۰
عوامل سیاسی	۰/۳۳۴	تاثیر متوسط	۰/۰۰۰
عوامل فناوری	۰/۳۱۸	تاثیر متوسط	۰/۰۰۰
عوامل اجتماعی	۰/۲۶۴	تاثیر کم	۰/۰۰۰
عوامل اقتصادی	۰/۲۱۷	تاثیر کم	۰/۰۰۰

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۳۱، می‌توان نتیجه گرفت که مقوله عوامل فرهنگی با اندازه اثر ترکیبی ۰/۳۷۴ دارای بیشترین میزان اندازه اثر در بین عوامل موثر است، این میزان از اندازه اثر با توجه به معیار کوهن به معنای اثرگذاری متوسط است، بنابراین می‌توان گفت که مهم‌ترین عامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهران طی ۱۰ سال گذشته، عوامل فرهنگی بوده‌اند. از میان متغیرهای فرهنگی، «دین‌داری» با Z فیشر برابر با ۰/۶۱۲ دارای بیشترین تاثیرگذاری مثبت و متغیر «انعطاف مذهبی» با Z فیشر برابر با ۰/۲۳۶ - دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

بعد از عوامل فرهنگی، عوامل سیاسی با اندازه اثر ۰/۳۳۴ در رتبه دوم قرار دارند، از این‌رو عوامل سیاسی طی ۱۰ سال گذشته جزء تاثیرگذارترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی بوده‌اند. از میان متغیرهای سیاسی، «خانواده سیاسی» با Z فیشر ۰/۶۰۸ دارای بیشترین تاثیرگذاری مثبت و متغیر «احساس بی‌قدرتی» سیاسی با Z فیشر ۰/۴۰۹ - دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

عوامل فناوری با اندازه اثر ۰/۳۱۸ در رتبه سوم قرار دارند. با توجه به میزان اندازه اثر به دست آمده، عوامل فناوری طی ۱۰ سال گذشته دارای تاثیر متوسطی بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی بوده‌اند. از میان متغیرهای فناوری، «استفاده از اخبار صداوسیما» برای کسب اطلاعات و اخبار سیاسی، با Z فیش برابر با ۰/۶۷۵ دارای بیشترین تاثیرگذاری مثبت و متغیر «میزان استفاده از فضای مجازی» با Z فیش برابر با ۰/۲۳۸- دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

عوامل اجتماعی در رتبه چهارم قرار دارند، با توجه به نتایج به دست آمده از تحقیقات موجود در این فرائتحلیل، عوامل اجتماعی با اندازه اثر ۰/۲۶۴ دارای شدت تاثیر کم بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی طی ۱۰ سال گذشته بوده‌اند. از میان متغیرهای اجتماعی، «اعتماد به رسانه‌های جمعی» با مقدار Z فیش ۰/۶۳۳ دارای بیشترین تاثیرگذاری مثبت و متغیر «تنوع معاشرت و دوستی‌های شهروندان» با مقدار Z فیش ۰/۴۳۰- دارای بیشترین تاثیرگذاری منفی روی مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی هستند.

عوامل اقتصادی در رتبه پنجم قرار دارند، اندازه اثر عوامل اقتصادی برابر با ۰/۲۱۴ است، این میزان از اندازه اثر بر اساس معیار کوهن به شدت تاثیر کم تعبیر می‌شود، بنابراین با توجه نتایجی که از تحقیقات موجود در فرائتحلیل استخراج شد، می‌توان گفت، عوامل اقتصادی طی ۱۰ سال گذشته کمترین تاثیر را بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی داشته‌اند.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Nourallah Nourani

<https://orcid.org/0009-0009-9810-6527>

Mohammad Hadi
Ghani Yeganeh

<https://orcid.org/0009-0006-5239-3426>

Hadi Ghaemi

<https://orcid.org/0009-0006-1756-4824>

فهرست منابع

- آبرکرامبی، نیکلاس و هیل، استفان و ترنر، برایان، (۱۳۷۶)، فرهنگ جامعه‌شناسی، ترجمه حسن پویان، تهران: نشر چاپخش.
- احمدی، یعقوب، (۱۳۹۸)، «تاثیر انواع سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی بر انواع مشارکت سیاسی مورد مطالعه: شهروندان ۱۸ سال به بالای سنج»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۳۰، شماره ۷۵، صص ۱-۲۲.
- ادیبی‌سده، مهدی و هارطونیان، هاکب، (۱۳۸۶)، «بررسی عوامل موثر بر مشارکت اجتماعی- سیاسی و فرهنگی ارامنه جلفای اصفهان»، سیاست داخلی، سال ۱، شماره ۲، صص ۳۵-۶۵.
- امام جمعه‌زاده، سید جواد، (۱۳۹۱)، «بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان»، پژوهشنامه علوم سیاسی، سال ۷، شماره ۴، صص ۷-۳۴.
- امن‌پور، مجید، (۱۳۹۶)، نقش رسانه‌های اجتماعی در مشارکت سیاسی دانشجویان ارشد ارتباطات دانشکده علوم ارتباطات و مطالعات رسانه دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران.
- پرچمی، داوود، (۱۳۸۶)، «بررسی مشارکت مردم در نهمین انتخابات ریاست جمهوری»، پژوهشنامه علوم انسانی، سال ۱۶، شماره ۵۳، صص ۳۷-۸۲.
- پناهی، محمدحسین، (۱۳۷۹)، «بررسی زمینه‌ها و اهداف انقلاب اسلامی بر اساس شعارهای انقلاب»، علوم اجتماعی، سال ۷، شماره ۱۱ و ۱۲، صص ۶۳-۸۴.
- تاجیک، محمدرضا، جعفری، روح‌الله، (۱۳۸۷)، «بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی بین دانشجویان دانشگاه‌های تهران»، فرهنگ اندیشه، سال ۷، شماره ۲۷، صص ۱۶۵-۱۹۵.
- شاه‌علی، احمدرضا و همکاران، (۱۴۰۰)، «عوامل موثر بر رفتار انتخاباتی رای‌دهندگان در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۴۰۰ (مصالحه موردی

شهروندان منطقه هشت شهر تهران»، فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، شماره ۱، صص ۴۷-۱۰۳.

- شجاعی، حسن، کمالوند، حسین، (۱۳۹۸)، «فرا تحلیل رابطه جامعه‌پذیری سیاسی و ابعاد آن با مشارکت سیاسی»، مجله علمی پژوهشی در علوم انسانی و تحقیقات میان‌رشته‌ای، سال ۵، شماره ۱۶، صص ۱۷۲-۱۹۹.
- شهرام‌نیا، مسعود و همکاران، (۱۳۹۶)، «سنجش تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر مشارکت سیاسی: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه مازندران»، جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۸، شماره ۶۵، صص ۱۹-۳۲.
- شیخ ذکریایی، وریا و همکاران، (۱۳۹۵)، «بررسی عوامل موثر بر مشارکت سیاسی زنان شهرستان سنج» زن در فرهنگ و هنر، سال ۸، شماره ۴، صص ۵۷۳-۵۸۸.
- جهانگیری، جهانگیر، محمدی، فرزانه، (۱۳۹۳)، «مقایسه میزان مشارکت سیاسی جوانان و میانسالان شهرستان نورآباد ممسنی و عوامل اجتماعی موثر بر آن»، علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، سال یازدهم، شماره ۱، صص ۱-۲۶.
- حیدری ساربان، وکیل، (۱۳۹۷)، «عوامل موثر در بهبود مشارکت سیاسی از دیدگاه روستاییان (موردشناسی: شهرستان اردبیل)»، جغرافیا و آمایش شهری - منطقه‌ای، دوره ۸، شماره ۲۶، صص ۱۳۹-۱۵۸.
- دال، رابرت، (۱۳۶۴)، تجزیه و تحلیل جدید سیاست، ترجمه حسین مظفریان، تهران: نشر مترجم.
- دوز، رابرت و لیست، مارتین، (۱۳۷۳)، جامعه‌شناسی سیاسی، محمدحسین فرجاد، تهران: توس.
- راش، مایکل، (۱۳۷۷)، جامعه سیاست: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: انتشارات سمت.

- عابدی اردکانی، محمد، حسینی، مجتبی، (۱۳۹۳)، «رابطه مشارکت سیاسی و سلسله‌مراتب نیازها؛ مطالعه موردی کارکنان دانشگاه یزد»، *دانش سیاسی*، سال ۱۰، شماره ۱۹، صص ۸۷-۱۱۱.
- عزیزی، یاسمن، (۱۳۹۶)، «نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در میزان مشارکت سیاسی زنان (مطالعه موردی: زنان ۱۸ تا ۴۵ ساله ساکن در شهر تهران)»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- علمی، محمود، (۱۳۸۷)، «جنسیت، آگاهی و مشارکت سیاسی دانشجویان»، *زن و مطالعات خانواده*، سال ۱، شماره ۱، صص ۱۵۳-۱۷۶.
- غفاری هاشجین، زاهد و همکاران، (۱۳۸۹)، «عوامل موثر بر مشارکت سیاسی دانشجویان علوم سیاسی و فنی دانشگاه تهران»، *دانش سیاسی*، سال ۶، شماره ۲، صص ۲۰۷-۲۴۰.
- قادرزاده، امید و همکاران، (۱۳۹۸)، «مشارکت سیاسی و عوامل مرتبط با آن: مطالعه پیمایشی دانشجویان دانشگاه کردستان»، *توسعه اجتماعی - فرهنگی*، سال ۷، شماره ۴، صص ۹۳-۱۲۹.
- قربانی‌زاده، وجه‌الله، (۱۳۹۷)، *روش تحقیق فراتحلیل*، تهران: بازتاب.
- گیدنز، آنتونی، (۱۳۷۳)، *جامعه‌شناسی*، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- لیست، سیمور مارتین، (۱۳۹۹)، *انسان سیاسی، مبانی اجتماعی علم سیاست*، ترجمه فریبرز معجیدی، تهران: انتشارات سمت.
- محبی و همکاران، (۱۳۹۵)، «بررسی عوامل اجتماعی موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان در مناطق حاشیه‌نشین شهرها (نمونه مورد مطالعه: مناطق حاشیه‌نشین کرمانشاه)»، *فصلنامه علوم اجتماعی*، سال دهم، شماره ۳۴، صص ۱۴۵-۱۷۲.
- مسعودنیا، حسین، محمدی‌فر، نجات، (۱۳۹۱)، «بررسی رابطه میان رشد طبقه متوسط جدید و افزایش تقاضا برای مشارکت سیاسی؛ مطالعه موردی: شهر کرمانشاه»، *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، سال ۱، شماره ۱، صص ۱۸۰-۱۴۷.

- مصفا، نسرين، (۱۳۷۵)، *مشارکت سیاسی زنان در ایران*، تهران: موسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- مصرآبادی، جواد، (۱۳۹۵)، *فرا تحلیل، مفاهیم، نرم افزار و گزارش نویسی*، تبریز: انتشارات دانشگاه شهید مدنی تبریز.
- نوغانی دخت بهمنی، محسن، میرمحمدتبار، احمد، (۱۳۹۶)، *فرا تحلیل، مبانی و کاربردها (همراه با کاربرد نرم افزار CMA2)*، مشهد: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
- هاشمی، سیدضیاء؛ فولادیان، مجید و فاطمی امین، زینب، (۱۳۸۸)، «بررسی عوامل اجتماعی و روانی موثر بر مشارکت سیاسی مردم شهر تهران»، *پژوهشنامه علوم سیاسی*، سال ۵، شماره ۱، صص ۲۲۶-۱۹۹.
- هژبری بوانلو، مریم، (۱۳۹۵)، *فرا تحلیل پژوهش های سرمایه فکری در ایران*، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

References

- Alford, Robert R & Friedland Roger, (1975), "Political Participation and Public Policy", *Annual Review of Sociology*, No. 1, 429-479.
- Kaase, M. & March, A, (1979), *Political Action, A Theoretical Perspective*, In: Samuel Barnes, Max Kasse and et.al., *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*, London: Sage.
- Heelsun, A.V (2002), "The Relationship between Political Participation and Civic Community of Migrants in the Netherlands", *Journal of International Migration and Integration*, Vol. 3, No. 2, pp. 179-200.
- Millbrath. L (1981), *Political Participation in Handbook of Political Behavoir*, Vol. 4, New York Plenum Press.
- Oakley, Peter, (1991), *Projects with People: The Practice of Participation in Rural Development*, Geneva: International Labour Office.
- Parry, G., Moyser, G. & Day, N, (1992), *Political Participation and Democracy in Britian*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Rogowski, Jon C, (2014), "Electoral Choice, Ideological Conflict and Political Participation", *American Journal of Political Science*, Vol. 58, No. 2, 479- 494.
- Sills, Danid, (1968), *Internation Encyclopedia of Social Sciences*, New York: Macmillan Company and the Free Press.
- Verba, S., & Nie, N, (1979), *Participation in America: Political Democracy & Social Equality*, New York: Harper & Pow.

In Persian

- Adibi-Sadeh, Mehdi & Hartounian, Hakob, (2016), "Investigation of Factors Affecting Social-Political and Cultural Participation of the Jolfa Armenians of Isfahan", *Internal Policy*, Vol. 1No. 2, 35-65. [In Persian]
- Ahmadi, Yaqub, (2018), "The Effect of Different Types of Social Capital in Social Networks on the Types of Political Participation Studied: Citizens Aged 18 and Over in Sanandaj", *Applied Sociology*, Vol. 30, No. 75, 1-22. [In Persian]
- Amanpour, Majid, (2016), The Role of Social Media in the Political Participation of Senior Communication Students of the Faculty of Communication Sciences and Media Studies, Central Tehran Branch of Azad University, Master Thesis, Islamic Azad University, Tehran. [In Persian]
- Azizi, Yasman, (2016), The Role of Virtual Social Networks in Women's Political Participation (Case Study: Women Aged 18 to 45 Living in Tehran), Master Thesis, Allameh Tabatabai University, Tehran. [In Persian]
- Ghaffari Hashjin & Zahid et al., (2009), "Effective Factors on the Political Participation of Political and Technical Science Students of Tehran University", *Political Science*, Vol. 6, No. 2, 207-240. [In Persian]
- Hashmi, Seyed Zia; Fuladiyan, Majid & Fatemi Amin, Zainab, (2018), "Investigation of Social and Psychological Factors Affecting the Political Participation of the People of Tehran", *Journal of Political Science*, Vol. 5, No. 1, 199-226. [In Persian]

- Hejbari-Boanlou, Maryam, (2015), Metaanalysis of Intellectual Capital Research in Iran, Master Thesis, Allameh Tabatabai University, Tehran. [In Persian]
- Imam Jumazadeh, Seyed Javad, (2013), "Investigating the Relationship between Social Capital and Political Participation Among Isfahan University Students", *Journal of Political Science*, Vol. 7, No. 4, 7-34. [In Persian]
- Masoudnia, Hossein; & Mohammadifar, Nejat, (2011), "Investigation of the Relationship Between the Growth of the New Middle Class and the Increase in Demand for Political Participation; Case Study: Kermanshah City", *Economic Sociology and Development*, Vol. 1, No. 1, 147-180. [In Persian]
- Masrabadi, Javad, (2016), *Meta-Analysis, Concepts, Software and Report Writing*, Tabriz, Shahid Madani University Publications. [In Persian]
- Mohebi et al., (2016), "Investigation of Social Factors Affecting the Political Participation of Citizens in Marginal Areas of Cities (Case Study: Marginal Areas of Kermanshah)", *Social Sciences Quarterly*, Vol. 10, No. 34, 145-172. [In Persian]
- Noghani Dokht Bahmani, Mohsen & Mirmohammad-Tabar, Ahmed, (2016), *Meta-Analysis, Basics and Applications (Along With the Application of CMA2 Software)*, Mashhad, Printing and Publication Institute of Ferdowsi University of Mashhad. [In Persian]
- Panahi, Mohammad Hossein, (2019), "Investigating the Contexts and Goals of the Islamic Revolution Based on the Slogans of the Revolution", *Social Sciences*, Vol. 7, No. 11, 63-84. [In Persian]
- Tajik, Mohammad Reza & Jafari, Ruhollah, (2017), "Study on the Impact of Social Capital and Political Participation Among Tehran University Students", *Farhang Andisheh*, Vol. 7, No. 27, 165-195. [In Persian]
- Qadirzadeh, Omid et al., (2018), "Political Participation and Factors Related to It: A Survey Study of Kurdistan University Students", *Socio-Cultural Development*, Vol. 7, No. 4, 129-93. [In Persian]

- Qorbanizadeh, Vajehullah, (2017), *Meta-Analysis Research Method*, Tehran: Reflection. [In Persian]
- Shahram-Nia, Masoud et al., (2016), "Measuring the Impact of Social Networks on Political Participation: A Case Study of Mazandaran University Students", *Applied Sociology*, Vol. 28, No. 65, 19-32. [In Persian]
- Sheikh Zikriai, Varia et al., (2015), "Investigation of Factors Affecting the Political Participation of Women in Sanandaj", *Women in Culture and Art*, Vol. 8, No. 4, 573-588. [In Persian]

استناد به این مقاله: نورانی، نوراله، غنی یگانه، محمدهادی و قائمی، هادی، (۱۴۰۴)، «فرا تحلیل مهم‌ترین عوامل موثر بر مشارکت سیاسی شهروندان تهرانی طی ۱۰ سال اخیر»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، دوره ۱۴، شماره ۵۳، ۱-۵۶.

Doi: 10.22054/QPSS.2025.76629.3334

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License